

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
INFORMATIKOS FAKULTETAS**

Vilma Darbutienė

**BIBLIOTEKININKŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMO
NUOTOLINIŲ BŪDŲ SISTEMA**

Baigiamasis magistro projektas

Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos (kodas 621E14002)

Vadovas

Doc. Dr. D. Rutkauskienė

2015-06-05

Recenzentas

Lekt. V. Jakštienė

2015-06-05

Projektą atliko

Vilma Darbutienė

2015-06-05

KAUNAS, 2015

TURINYS

Ivadas	6
1. Nuotolinis mokymasis kvalifikacijos kėlimo kontekste.....	8
2. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu poreikis.....	14
2.1. Nuotolinio mokymosi poreikis Kauno regiono bibliotekose.....	15
2.2. Nuotoliniu būdu besimokančių bibliotekininkų paramos poreikis	18
2.2.1. Besimokančių nuotoliniu būdu paramos teikimo koncepcija.....	19
2.2.2. Besimokančių nuotoliniu būdu paramos teikimo technologinės priemonės	23
2.2.2.1. Ekranų vaizdo įrašymo technologijų taikymas.....	23
2.2.2.2. Ekranų vaizdo įrašymo technologijų techniniai bei funkciniai aspektai	24
2.2.2.3. Ekranų vaizdo įrašymo programos ir jų įtaka mokymosi procesui	28
3. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema.....	29
3.1. Kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu projektas.....	31
3.1.1. Specifiniai informacinės sistemos reikalavimai	31
3.1.2. Naudotojų grupės ir jų poreikiai.....	32
3.1.3. Naudojamų komponentų, technologijų aprašymas.....	33
3.1.4. Pagrindinės funkcijos, galimybės ir ribojimai, standartų palaikymas	35
3.1.5. Naudotojų identifikavimo sistema.....	37
3.1.6. Papildomos sistemos panaudojimo galimybės	38
3.2. Projekto pagrindimas	39
3.3. Projekto realizavimo planas.....	40
4. Nuotolinio mokymosi kursas bibliotekininkų kvalifikacijai kelti.....	41
4.1. Nuotolinio mokymosi kurso pedagoginis modelis.....	41
4.1.1. Mokymosi kurse įgyjamų žinių vyraujantis tipas.....	41
4.1.2. Mokymosi kurse vyraujanti tikslų orientacija	42
4.1.3. Nuotolinio mokymosi perspektyvos orientacija.....	43
4.1.4. Mokymosi kurso vertinimo strategija.....	45
4.2. Mokymosi kurso pedagoginį modelį atitinkantis technologinių priemonių rinkinys	48
4.3. Mokymosi kurso vertinimo priemonių rinkinys	49
4.4. Nuotolinio mokymosi kurso teikimo scenarijus.....	52
4.5. Institucijos vaidmuo nuotolinio mokymosi kursų teikime.....	54
Išvados ir rekomendacijos.....	56
Literatūra.....	58
Priedai	61

Darbutienė, V. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema. Informacinių technologijų magistro baigiamasis projektas / vadovas doc. dr. Danguolė Rutkauskienė; Kauno technologijos universitetas, Informatikos fakultetas.

Kaunas, 2015. 78 p.

SANTRAUKA

The distance training system for librarians

Abstract. Library specialist's training system has collapsed in 2011. Currently there is no training system for librarians in Lithuania. Regional (County) libraries perform the role of coordination of the libraries network, i.e., provide methodological support in their activities, taking care of librarian upskilling, etc. It is important to keep highly skilled employees not only in the regional library, but in all libraries network too. Poor financial capacity is heavily restricting the development possibilities of staff skills outside the workplace. It is a key aspect of the influence of library training events to launch remotely. Analyzing Lithuanian distance learning context, it is possible to assume that the library as an institution has the potential to take advantage of the benefits of distance learning. It is a flexible and efficient way to lifelong learning through information technology progress of development and their diversity. So the distance training system for librarians - technological and pedagogical set of measures that enables distance learning courses for developing the skills of the librarians - has to be created.

Keywords: *distance training, system, librarian, library*

Paveikslėlių sąrašas

1 pav. KAVB darbuotojai, dalyvavę mokymuose 2008-2012 m., procentais. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys, nacionalinis bibliotekų statistikos modulis.	8
2 pav. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo schema.	10
3 pav. Nuotolinis mokymasis tradicinių kvalifikacijos renginių kontekste.	11
4 pav. Bendra nuotolinio mokymosi kurso koncepcija.	20
5 pav. Besimokančiųjų paramos koncepcija prieš paramos teikimo besimokantiesiems nuotoliniu būdu tyrimą.	21
6 pav. Besimokančiųjų paramos koncepcija po paramos teikimo besimokantiesiems nuotoliniu būdu tyrimo.	22
7 pav. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema.	29
8 pav. Bibliotekos informacinės sistemos struktūra.	31
9 pav. Virtualios mokymosi aplinkos Moodle naudotojų grupės.	32
10 pav. Nuotolinio mokymosi infrastruktūra.	34
11 pav. Kurso pedagoginis modelis.	41
12 pav. Atitikmenų parinkimo klausimo savikritikos teste pavyzdys.	50
13 pav. Rinkimosi iš keleto alternatyvų klausimo savikritikos teste pavyzdys.	50
14 pav. Rinkimosi iš keleto alternatyvų klausimo savikritikos teste pavyzdys.	51
15 pav. Trumpo atsakymo klausimo savikritikos teste pavyzdys.	51
16 pav. Trumpo atsakymo klausimo savikritikos teste pavyzdys.	51
17 pav. Taip/Ne tipo klausimo savikritikos teste pavyzdys.	51
18 pav. Nuotolinio mokymosi kursas „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“.	52
19 pav. Kokybinio kursų teikimo vertinimo schema.	55

Lentelių sąrašas

1 lentelė <i>KAVB darbuotojų dalyvavimas kvalifikacijos kėlimo renginiuose 2008-2012 m. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys.</i>	9
2 lentelė <i>Kaip Jūs vertinate nuotolinio mokymosi metodo patogumą?</i>	16
3 lentelė <i>Kurioje srityje norėtumėte tobulintis nuotoliniu būdu?</i>	16
4 lentelė <i>Kokiu būdu teikiama parama, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, Jums būtų priimtinausia?</i>	18
5 lentelė <i>Ekrano vaizdo įrašymo technologijų techniniai bei funkciniai aspektai.</i>	25
6 lentelė <i>ShareX ir Ezvid ekrano vaizdo įrašymo programų palyginimas.</i>	27
7 lentelė <i>Nuotolinio mokymosi infrastruktūros dalys.</i>	33
8 lentelė <i>Sistemos funkcijos, galimybės ir ribojimai, standartų palaikymas.</i>	36
9 lentelė <i>Nuotolinių mokymų realizavimo planas.</i>	40

Ivadas

Gyvename informacijos amžiuje, kuriame informacija bei informacinės technologijos yra įgavusios dominuojantį vaidmenį visose mūsų veiklos srityse. Ypatingai ši tendencija pastebima žmogaus profesinėje veikloje. Šiuolaikiniame dinamikos kupiname gyvenime žmogus turi būti nuolat besimokančiu, atnaujinančiu ir gilinančiu savo žinias. Todėl efektyvi mokymosi visą gyvenimą sistema yra gyvybiškai svarbi, norint patenkinti vis labiau augančius informacijos poreikius.

Šiuolaikinėje bibliotekoje, einančioje koją su technologijų vystymusi, dirbantis bibliotekininkas turi tapti aukštos kvalifikacijos specialistu, kuris nuolat mokosi, atnaujina ir gilina savo žinias netik kaip nacionalinės ir pasaulio kultūros puoselėtojas. Kartu su tradicinėmis funkcijomis, tokiomis kaip fondų komplektavimas, saugojimas, pateikimas visuomenei, jis turi mokėti naudotis informacinėmis technologijomis tiek savo poreikiams, tiek ir kompiuterinio raštingumo mokyti kitus, konsultuoti, informuoti apie informacinių technologijų naujoves, skatinti jomis naudotis. Tam, kad bibliotekininkas sugebėtų patenkinti bibliotekos lankytojų informacijos poreikius, turi būti sukurta funkcionuojanti bibliotekininkų mokymosi visą gyvenimą sistema. [23]

Tobulėjančios informacinės ir komunikacinės technologijos išplečia galimybes profesinėje veikloje tobulėti naudojantis nuotolinį mokymąsi. Tai nuoseklus mokymasis, kai besimokantįjį ir tą, kuris moko, skiria laikas ir erdvė, o bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymosi medžiaga pateikiama informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis. Šis lankstus, taupantis dirbančių žmonių laiką mokymosi būdas, pasitelkiant informacinių technologijų išsivystymo lygį ir jų įvairovę, yra veiksmingas skatinant mokymąsi visą gyvenimą. [22] Naudojantis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis išplečiamos galimybės kvalifikaciją tobulinti neapribojant savęs laiku ar erdve.

Menkos bibliotekos finansinės galimybės, stipriai apribojančios jos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ne darbo vietoje, yra pagrindinis aspektas, turintis įtaką bibliotekai kvalifikacijos kėlimo renginius pradėti organizuoti nuotoliniu būdu. Šiam tikslui pasiekti reikalinga bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema, - technologinių bei pedagoginių priemonių visuma, įgalinanti nuotolinio mokymosi kursų bibliotekų specialistams, skirtų kvalifikacijos kėlimui, organizavimą.

Darbo tikslas – sukurti bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistemą.

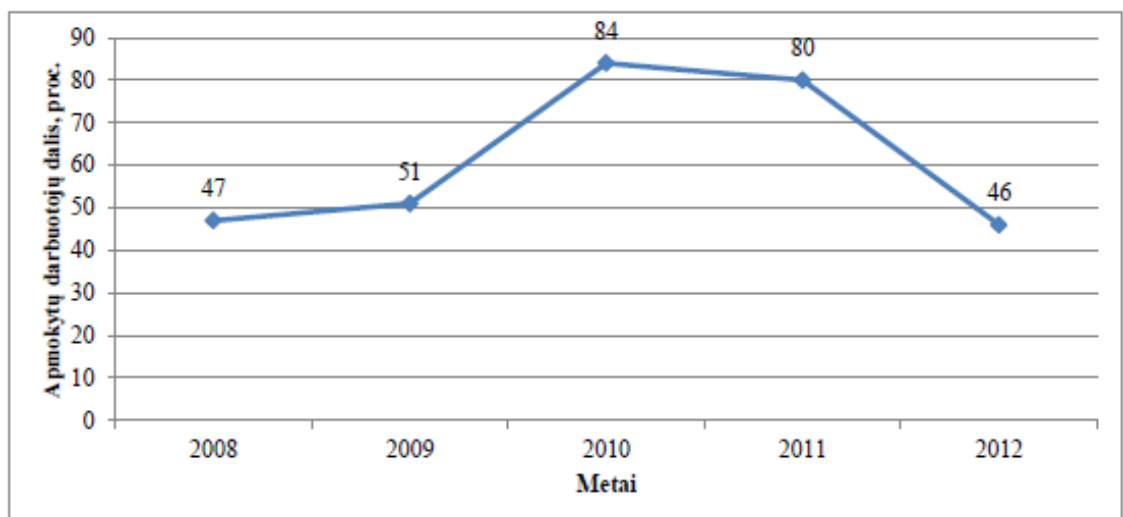
Darbo uždaviniai

1. Išanalizuoti nuotolinį mokymąsi kvalifikacijos kėlimo kontekste.
2. Ištirti nuotolinio mokymosi kursų, skirtų bibliotekininkų kvalifikacijai kelti, poreikį Kauno regiono bibliotekose.
3. Sukurti bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistemos prototipą.
4. Remiantis sistemos prototipu, parengti bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu infrastruktūros projektą bei jo realizavimo planą.
5. Sukurti nuotolinio mokymosi kurso pedagoginį modelį, paruošti jo teikimo scenarijų.
6. Nuotolinio mokymosi kursą realizuoti ir pateikti rekomendacijas.

1. Nuotolinis mokymasis kvalifikacijos kėlimo kontekste

Įvairiose pasaulio šalyse regioninės (apskritis) bibliotekos atlieka viso viešojo bibliotekų tinklo koordinatoriaus vaidmenį, t.y. teikia metodinę paramą jų veiklai, rūpinasi bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimu, tarpbibliotekinių iniciatyvų ir programų koordinavimu, bendrų informacijos sistemų diegimu ir priežiūra. Šiai dienai bibliotekininkystės specialistų rengimo ir profesinio tęstinio mokymo srityje pastebima neigiama tendencija – bibliotekininkystės specialistų ugdymo infrastruktūros nykimas. Dėl menko bibliotekininkystės profesijos populiarumo aukštosiose mokyklose nyksta bibliotekų specialistų rengimo studijų programos, be to, Lietuvoje jau nebeegzistuoja bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo sistema.

Iki šiol veikusi kvalifikacijos kėlimo sistema žlugo dar 2011 metais, panaikinus Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą. Šiuo metu jokia nauja kvalifikacijos sistema nesukurta – šis aspektas kelia nerimą dėl bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ateities. Bibliotekos pačios turi imtis iniciatyvų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo srityje savo institucijoje ir tarpinstituciniu mastu, kas leidžia daryti prielaidą nebeegzistuojančio profesinio tęstinio mokymo tiekėjo funkcijos perėmimo. [12] Apskričių bibliotekininkų specialistai, teikiantys metodinę paramą viešosioms bibliotekoms, turi turėti atitinkamą kvalifikacijos lygį, kur, esant tokiai situacijai, pasiekti sunku.

1 pav. KAVB darbuotojai, dalyvavę mokymuose 2008-2012 m., procentais. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys, nacionalinis bibliotekų statistikos modulis.

Kauno apskrities viešoji biblioteka konsultuoja visuomenę bei kitas bibliotekas, teikia joms įvairias paslaugas, todėl bibliotekai svarbu turėti aukštos kvalifikacijos nuolat besitobulinančius darbuotojus. Analizuojant 2014 m. „Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų strategijų, kokybinių ir kiekybinių veiklos rodiklių tyrimą“ galima matyti, kokiais mastais vyko darbuotojų profesinis tobulėjimas 2008-2012 m. (žr. 1 pav.).

Skaičiuojant rodiklį, mokymo renginiais laikyti mokymo kursai, paskaitos bei kiti renginiai, kurie organizuoti pagal išankstinę mokymo programą ir skirti išugdyti konkrečius darbuotojų gebėjimus. Diagramoje matyti kvalifikaciją kėlusiu darbuotojų skaičiaus didėjimas 2010-2011 m. - aukštesnis kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičius siejamas su 2009-2011 m. vykdomu projektu „Apskričių viešųjų bibliotekų kvalifikacijos ir viešųjų paslaugų teikimo gebėjimų tobulinimas“, taip pat projektą – „Bibliotekos pažangai“ (2008-2012 m.) ir Lietuvos bibliotekų draugijos iniciatyvos „Bibliotekų asociacijų stiprinimas“ (2010-2012 m., pagal IFLA programą). Tuo tarpu 2012 m. rodiklio reikšmė byloja apie tai, kad jei jis išliks nekintamas, bibliotekos darbuotojas gali tikėtis dalyvauti mokymuose vidutiniškai kartą per 2 metus, kas yra nepakankama norint nuosekliai kelti kvalifikaciją. [13]

Į kvalifikacijos kėlimo situaciją galima pažvelgti ir pasitelkiant papildomą informaciją apie tai, kokius kitus profesinio mokymosi būdus tiriamu laikotarpiu pasitelkė Kauno apskrities viešosios bibliotekos darbuotojai (žr. 1 lent.).

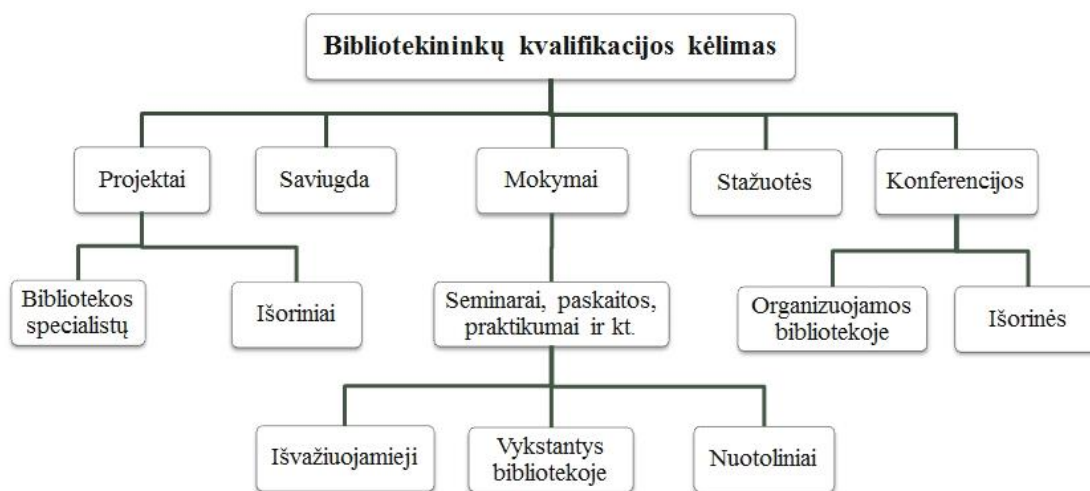
1 lentelė KAVB darbuotojų dalyvavimas kvalifikacijos kėlimo renginiuose 2008-2012 m. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys.

Darbuotojai (asmenimis) / Metai	2008	2009	2010	2011	2012
Dalyvavo konferencijose ir/ar seminaruose	50	24	111	66	102
Klausėsi KAVB organizuotų paskaitų	160	N/D	85	69	64
Stażavosi Lietuvos ir užsienio institucijose	1	2	1	0	1
Studijavo aukštojoje mokykloje	1	0	0	N/D	1

Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistai tiriamu laikotarpiu aktyviai dalyvavo seminaruose, konferencijose, kvalifikaciją kėlė bibliotekos organizuotose paskaitose. Šie duomenys leidžia teigti, kad biblioteka rūpinasi darbuotojų profesinių gebėjimų tobulinimu ir šiai dienai svarbu sugebėti išlaikyti pasiektus kvalifikacijos kėlimo laimėjimus ir toliau. [13]

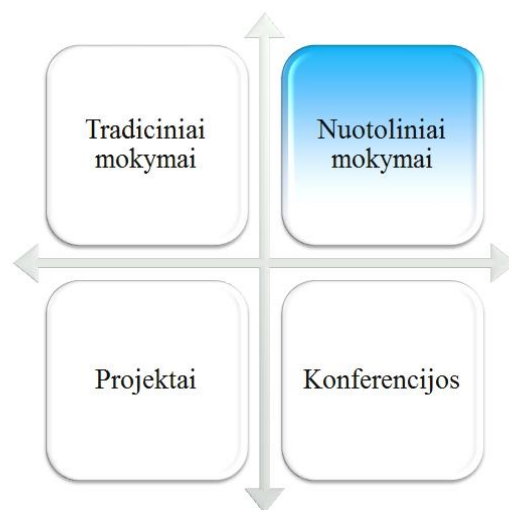
Analizuojant Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo būdus, pateiktus 2 paveiksle, matyti, kad specialistai žinių semiasi naudodamiesi įvairiomis projektinėmis lėšomis, remdamiesi bendradarbiavimo sutartimis vyksta į stažuotes,

dalyvauja rengiamose konferencijose, bei mokymuose. Paminėtinas ir savaiminio mokymosi aspektas. Nuotoliniai mokymai šioje vietoje taip pat užima reikšmingą vietą. Kauno apskrities viešosios bibliotekos Strateginės plėtros ir inovacijų centro Kompetencijų grupės specialistai nuolat analizuoja įvairių internetinių seminarų („webinarų“) pasiūlą, o radus tinkamus, bibliotekos specialistai yra informuojami apie jų transliacijas. Tobulinant kvalifikaciją pastaruoju būdu didžiausiu privalumu galima laikyti minimalias lėšų ir laiko sąnaudas, kas ypač svarbu specialistui, negalinčiam pasitraukti iš darbo vietos, ar neatsiradus galimybės konkrečiu metu skirti papildomų lėšų komandiruotei.

2 pav. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo schema.

Turint omenyje tai, kad Kauno apskrities bibliotekos specialistai netik kelia savo pačių kvalifikaciją, bet ir teikia metodinę pagalbą įstatyme nustatytoje teritorijoje [11], reikia paanalizuoti kvalifikacijos renginius, organizuojamus pačios Kauno apskrities viešoji bibliotekos. Apie nuotolinį mokymąsi šiame kontekste galima kalbėti kaip apie potencialų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo būdą.

3 pav. Nuotolinis mokymasis tradicinių kvalifikacijos renginių kontekste.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos Strateginės plėtros ir inovacijų centro Kompetencijų grupė organizuoja konferencijas, įtraukia Kauno regiono bibliotekas į įvairius pačių specialistų įgyvendinamus projektus, organizuoja tradicinius mokymus (seminarus, paskaitas, praktikumus ir kt.). 3 paveiksle nuotolinis mokymasis pateikiamas kaip dar vienas kvalifikacijos tobulinimo būdas.

Nuotolinio mokymosi metodą kvalifikacijai kelti tikslinga taikyti netik Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų profesiniam tobulinimui. Turint omenyje tai, kad biblioteka atlieka metodinį vaidmenį Kauno regiono bibliotekininkų specialistų ugdyme, kvalifikacijos tobulinimas nuotoliniu būdu suteiktų galimybę atokesniuose Lietuvos kampeliuose išsidėsčiusių bibliotekų specialistams gauti reikiamų profesinėje veikloje žinių neišeinant iš namų.

Analizuodami Lietuvos nuotolinio mokymosi kontekstą, galima daryti prielaidas, kad biblioteka, kaip institucija, turi potencialą pasinaudoti nuotolinio mokymosi teikiamais privalumais. Lietuvos nuotolinio mokymo tinklas pradėtas kurti 1998 m. inicijuojant ir vykdant valstybės investicijų programą „Distancinio mokymo vystymas Lietuvoje“ (LieDM projektas, 1998 m), vėliau „Distancinio mokymo plėtra Lietuvoje (LieDM-2 projektas, 1999-2000 m.), ITMiS (Informacinės technologijos mokslui ir studijoms) 2001-2006 m. programą, Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektą „Informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis grįsto nuotolinio mokymosi tinklo plėtra Lietuvoje“ (2005-2007 m.). LieDM tinklas, kurio pagrindinis tikslas yra sukurti ir koordinuoti informacijos ir telekomunikacijos technologijomis paremtą aukštojo mokslo studijų ir tęstinio mokymosi sistemą, buvo

vystomas vykdant Švietimo ir mokslo ministro 2007 04 27 įsakymu Nr. ISAK-791 patvirtintą programą „Lietuvos virtualus universitetas (2007-2012)“ (LVU). [2]

Projektas „Lietuvos virtualus universitetas“ (LVU), kurio vienas iš uždavinių – vystyti nuotolinio mokymosi infrastruktūrą, buvo plėtojamas 2007–2012 metais. Programa skatino e. mokymosi procesus virtualioje erdvėje, plėtojo Lietuvos e. mokymosi infrastruktūrą, integruotą Lietuvos mokslo ir studijų informacinę erdvę bei Lietuvos mokslo ir studijų planavimo, valdymo ir savitarnos infrastruktūrą. Naudojant sukauptą patirtį bei sukurtą informacinių technologijų infrastruktūrą buvo sudaromos sąlygos ir suteikiama pagalba programos dalyviams, veikiant pagal tinklinį modelį, vykdyti ir plėsti savo veiklą virtualioje erdvėje, teikiant aukštojo mokslo ir kitas švietimo paslaugas Lietuvos gyventojams ir konkuruojant pasaulio rinkose. [3]

„Lietuvos virtualaus universiteto“ projektas baigtas vykdyti 2012 metais. Dauguma šios programos uždavinių yra įgyvendinama aukštųjų mokyklų konsorciumų, o paslaugų ir sistemų plėtros finansavimas tęsiamas pagal „Lietuvos mokslo ir studijų informacinės infrastruktūros plėtros 2013–2015 metų (LITMIS) programą.“ Šios programos tikslas yra taikant šiuolaikines informacines technologijas ir nacionalinio lygmens valdymą, sudaryti sąlygas visuomenei įgyti, taikyti ir tobulinti žinias ir kompetencijas. Vienas iš LITMIS programos uždavinių yra kurti ir plėtoti bendras mokslo ir studijų informacines sistemas, užtikrinant mokslo ir studijų informacinių sistemų ir infrastruktūros integraciją, atvirą prieigą ir efektyvų veikimą; antras uždavinys - naudojant sukurtas nacionalines ir tarpinstitucines informacines sistemas ir infrastruktūrą bei sukauptą patirtį, sudaryti tinkamas sąlygas Lietuvos akademinėi bendruomenei įgyti žinių ir kompetencijų, padėti plėtoti mokslinį pažinimą. [15]

Straipsnyje „Distancinio mokymo realijos ir perspektyvos: potencialių distancinio mokymo vartotojų požiūris“ [7] analizuotas nuotolinio mokymo vartotojas nuotolinio mokymo realijų ir perspektyvų kontekste. Kaip teigia nuotolinio mokymo praktikų ir teoretikų, skirtumai tarp tradicinio ir nuotolinio mokymo sparčiai nyksta. Tiek tradicinio, tiek ir nuotolinio mokymo sferoje gali būti taikomos tos pačios informacinės ir komunikacinės technologijos. Tačiau pabrėžiama potencialaus nuotolinio mokymosi vartotojo pasiruošimo svarba. Prieita išvados, kad nuotolinio mokymo paslaugų teikėjai turėtų į tai atsižvelgti ir aktyviau ugdyti savo būsimuosius vartotojus, intensyviau skleisti informaciją apie teikiamas paslaugas.

Nuotolinis mokymasis analizuotas ir mokymosi visą gyvenimą kontekste. 2009 metų tyrime [18] apie nuotolinio mokymo teikimo galimybes, atskleidžiami dalyvavimo

nuotoliniame mokymesi motyvacijos aspektai, taip pat naudojamos mokymosi formos, aktualiausios problemos dėstytojų bei besimokančiųjų požiūriu. Tyrimas parodė, kad nuotolinio mokymo elementai dažniau yra taikomi švietimo institucijose, tokiose kaip mokyklos ir universitetai, rečiau – verslo įmonėse, profesinio mokymo institucijose. Nuotolinis mokymas įmonėse įvardijamas kaip ateities siekiamybė, o jo sėkmė priklausysianti nuo paslaugų prieinamumo ir kokybės.

Sparčiai besivystant informacinėms ir komunikacinėms technologijoms, jos tampa prieinamesnės, atsiranda naujų nuotolinio mokymosi formų, organizavimo būdų. Kaip teigiama 2012 m. švietimo problemos analizėje [22], pastebimas nuotoliniu būdu besimokančiųjų skaičiaus augimas, daugėja tradicinių švietimo įstaigų, siūlančių nuotolines programas ir kursus. Lietuva nuotolinį mokymąsi priima kaip galimybę švietimo prieinamumui didinti, užtikrinti mokymąsi visą gyvenimą. Sistemingai vykdomas nuotolinio mokymosi kokybės užtikrinimas ir gerinimas - kuriami kokybės kriterijai, tarptautiniai standartai, vertinimo sistemos. Pastebima nuotolinio mokymosi globalizacija ir internacionalizavimas - mokymasis nebetenka „sienų“, - sukurti nuotolinio mokymosi produktai ir programos naudojamos visame pasaulyje. Intensyviai bendradarbiaujama, keičiamasi ištekliais bei sukaupta patirtimi.

2. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu poreikis

2008-2009 metais Lietuvos viešosiose bibliotekose vykusio centralizuoto tyrimo „Bibliotekininkų profesinis ugdymas“ metu išsiaiškinta, kad bibliotekininkų mokymosi poreikis bibliotekoje patenkintas nėra – dalis bibliotekininkų (17,5 %) neturi galimybės išvykti į mokymus. Pagrindinė to priežastis yra menkos bibliotekos finansinės galimybės, kurios stipriai apriboja darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ne darbo vietoje. Net 29,9 % respondentų teigė, kad biblioteka negali skirti lėšų kelionei į mokymus ir apgyvendinimui. Bibliotekininkų mokymosi poreikį galėtų patenkinti nuotolinis mokymosi būdas, kuris kol kas dar nėra toks populiarus, lyginant su profesine savišvieta (savarankišką literatūros studijavimą), ar specialiais auditoriniais kursais su dėstytoju. [23]

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykdyta apklausa Kauno regiono bibliotekininkams, kuria siekiama sužinoti jų poreikį naujų kompetencijų įgijime taikyti nuotolinio mokymosi metodą bei nuomonę apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia. Anketavimas buvo vykdomas pasitelkiant internetinių apklausų įrankį www.apklausa.lt. Reprezentatyvi imtis su 95 % tikimybe ir 5 % paklaida (230 respondentų) apskaičiuota respondentų skaičiuokle, sudaryta remiantis T. Yamane, V. A. Jadov, bei Factus tyrimų kompanijos patirtimi. Kauno regione anketavimo metu dirbo 571 bibliotekos specialistų, - apklausoje dalyvavo 237 respondentai.

2.1. Nuotolinio mokymosi poreikis Kauno regiono bibliotekose

Parengtos anketos [priedas Nr. 1] klausimai sudaryti taip, kad būtų galima atskleisti respondentų požiūrį į nuotolinio mokymosi metodą bei apie šio metodo taikymo galimybę bibliotekinių kvalifikacijai kelti. Siekiama išsiaiškinti jų patirtį nuotoliniame mokymesi. Taip pat norima išsiaiškinti, respondentų pasirengimą naudojantis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (IKT), jų nuomonę apie IKT panaudojimą mokymo procese.

Didžioji dalis respondentų patenka į daugiau nei 50 metų amžiaus ribą (56,5 %). Į 30-50 metų amžiaus ribą patenka 38 % respondentų. Aukštąjį išsilavinimą yra įgiję 48,1 %, aukštesnįjį – 40,9 % respondentų. Didesnė respondentų dalis – turintys bibliotekininko (38 %) bei vyresniojo bibliotekininko kvalifikaciją (34,6 %). Savo nuomonę taip pat pareiškė ir dalis bibliotekų vadovų, jų pavaduotojų, padalinių vedėjų (8 %). Daugiau kaip 10 metų bibliotekinio darbo stažą turintys nurodė 71,3 % respondentų. Didžioji dalis (75,1 %) respondentų atstovauja pagrindinių bibliotekų filialus, pagrindines bibliotekas atstovauja 24,9 % respondentų.

Nuotoliniu būdu teikiami mokymai respondentams nėra naujiena. 30 % apklaustųjų atsakė, jog nuotolinio mokymosi kursuose yra tekę dalyvauti bent 1 kartą. 2-5 kartus nuotolinio mokymosi kursuose dalyvavo 29,5 % respondentų. Patirties neturinčių yra taip pat nemažai – 36,7 % respondentų nuotoliniu mokymosi metodu nebuvo naudojęsi nė kart.

Savo institucijoje organizuojamuose nuotoliniuose kursuose patirties įgavo 32,9 % respondentų, tuo tarpu kitose institucijose organizuojamuose – 29,1 % respondentų. Nemaža dalis (18,6 %) respondentų patirties nuotolinio mokymosi kursuose įgavo savarankiškai. Dažnai minimi „Bibliotekos pažangai“ bei „Langas į ateitį“ nuotolinio mokymosi kursai.

Į klausimą, kaip vertinate nuotolinio mokymosi patogumą (2 lent.), didžioji respondentų dalis (57 %) atsakė, jog nuotolinio mokymosi metodas yra patogus. Kaip labai patogų nuotolinio mokymosi metodą įvardijo 27 % respondentų.

2 lentelė Kaip Jūs vertinate nuotolinio mokymosi metodo patogumą?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Labai patogus	64	27.0%
Patogus	135	57.0%
Nelabai patogus	28	11.8%
Nepatogus	10	4.2%

Labiausiai respondentų vertinamas nuotolinio mokymosi bruožas – lankstumas – galimybė rinktis, kada ir kur mokytis (58,6 %) bei galimybė mokytis savarankiškai (48,9 %). Aukštai vertinamos ir mažesnės laiko sąnaudos (44,7 %) bei nuotolinio mokymosi pamokų kokybė.

32,1 % respondentų žinių įgijime motyvuoja tradicinis mokymosi būdas, tačiau net 36,7 % respondentų tiki, jog tiek nuotolinio, tiek tradicinio mokymosi metodai žinių įgijime motyvuoja vienodai. Nuotolinį mokymąsi kaip geriausią žinių įgijimo metodą įvardijo 7,6 % respondentų.

Didžioji dalis respondentų (36,1 %) nuotoliniu būdu pageidauja profesinio tobulėjimo žinių bei įgūdžių. Nemaža dalis (26,8 %) respondentų nuotoliniu būdu norėtų praplėsti bendruosius gebėjimus.

Dauguma respondentų nuotoliniu būdu norėtų tobulintis MS Office programų (23,2 %) bei nuotraukų redagavimo programų (21,9 %) srityse. 18,2 % respondentų nuotoliniu būdu mokytųsi vaizdo įrašų redagavimo, turinio valdymo sistemų (17,5 %) bei užsienio kalbų (17,5 %) (žr. 3 lent.). Respondentai pageidavimuose išreiškė nuotolinių mokymų poreikį LIBIS (Lietuvos integrali bibliotekų informacijos sistema) programa, kompiuterinės grafikos, viešųjų pirkimų srityse, o taip pat programavimo CSS, HTML5, PHP kalbomis (1,8 %).

3 lentelė Kurioje srityje norėtumėte tobulintis nuotoliniu būdu?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
MS Office programų	130	23.2%
Nuotraukų redagavimo programų	123	21.9%
Vaizdo įrašų redagavimo programų	102	18.2%
Turinio valdymo sistemų	98	17.5%
Kita	10	1.8%
Užsienio kalbų	98	17.5%

Remiantis reprezentatyvios apklausos rezultatais, kvalifikacijos tobulinimo galimybė nuotoliniu būdu yra įvertinta teigiamai, kas kvalifikacijos tobulinimo nuotoliniu būdu idėją skatina plėtoti ir toliau.

2.2. Nuotoliniu būdu besimokančių bibliotekininkų paramos poreikis

Sudarytos anketos [priedas Nr. 1] pagalba Kauno regiono bibliotekų specialistai išreiškė savo nuomonę ir apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia.

Kompiuteriu, kaip darbo įrankiu, kuriuo yra naudojama visą darbo dieną, naudojami 97 % respondentų. Internetu naudotis neribotą laiką galimybę turi 65,8 % respondentų. Klausimu „Kiek valandų per dieną turite galimybę naudotis internetu saviugdai?“ norėta išsiaiškinti nuotolinio mokymosi galimybę darbo metu. Didžioji dalis (55,3 %) respondentų tam per dieną gali skirti iki valandos.

Atskleistas respondentų požiūris į IKT (informacinių komunikacinių technologijų) naudojimą nuotoliniame mokymesi. Labiausiai mokymosi procese vertinami dokumentų kūrimo ir redagavimo įrankiai (23,8 %) bei vaizdo įrašų kaupimo/dalijimosi priemonės (20,9 %). Bendra situacija dėl apklaustųjų pasirengimo naudotis IKT – tobulintina – 58,2 % respondentų teigia, jog jiems darbo su IKT įgūdžių nepakanka. Su praktinėmis IKT panaudojimo galimybėmis susipažintų 62,9 % apklaustųjų.

Atsakymai į klausimą „Kokiu būdu teikiama pagalba, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, Jums būtų naudingiausia?“ atspindi respondentų požiūrį į besimokančiųjų nuotoliniu būdu paramos pobūdį (žr. 4 lent.). Priimtinausiais paramos, besimokant nuotoliniu būdu, būdais respondantai įvardija el. laiškus (24,6,1 %) ir nuorodas į vaizdo įrašus su iškilusios problemos sprendimu (24,4 %). Priimtinu paramos būdu respondantai laiko galimybę konsultuotis su drauge besimokančiais kolegomis (22,2 %) bei asmenines žinutes, pateiktas virtualioje mokymosi aplinkoje (19 %).

4 lentelė *Kokiu būdu teikiama parama, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, Jums būtų priimtinausia?*

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Nuoroda į vaizdo įrašą su iškilusios problemos sprendimu	143	24.4%
Galimybė konsultuotis drauge su besimokančiais kolegomis	130	22.2%
Asmeninė žinutė, pateikta virtualioje mokymosi aplinkoje	111	19.0%
El. laiškas	144	24.6%
Pokalbis telefonu	55	9.4%
Kita	2	0.3%

Į pateiktą klausimą su iškilusia problema nuotolinius mokymus koordinuojantis žmogus, respondentų nuomone, turėtų atsakyti per valandą (73,8 %). 14,3 % respondentų pageidautų, jog atsakymas į užklausą jį pasiektų nedelsiant, 11,8 % (nurodžiusių kitus terminus) respondentų atsakymo tikėtusi per darbo dieną/parą.

Anketavimo metu atskleistas ir nuotolinio mokymo mokytojo paveikslas, t.y. tai, ko tikimasi iš mokymo procesą koordinuojančio asmens. Labiausiai vertinama nuotolinio mokymo savybė yra geras savo dalyko žinovas (85,2 %) – respondentai tikisi, kad jų mokymo procesą koordinuojantis asmuo būtų savos srities profesionalas. Vertinamos savybės tokios kaip gebėjimas visapusiškai informuoti besimokančiuosius (78,1 %) bei gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti (78,1 %). Taip pat svarbi adekvati reakcija į besimokančiajam iškilusias problemas (67,9 %) bei grįžtamojo ryšio suteikimas (53,2 %).

2.2.1. Besimokančių nuotoliniu būdu paramos teikimo koncepcija

Nuotolinį mokymąsi kaip būdą siekti žinių, tobulėti asmeninėje bei profesinėje srityse įprastai renkama dėl jo lankstumo tiek laiko tiek ir finansinių sąnaudų prasme. Nepaisant to, mokymosi procese yra susiduriama su įvairiomis problemomis, kurių sprendimą suponuoja pats nuotolinio mokymosi specifiškumas – į besimokantįjį orientuotas mokymasis. Nuotolinio mokymosi procesas atskleidžiamas per studento, dėstytojo ir studijų objekto nuolatinę komunikaciją. [10]

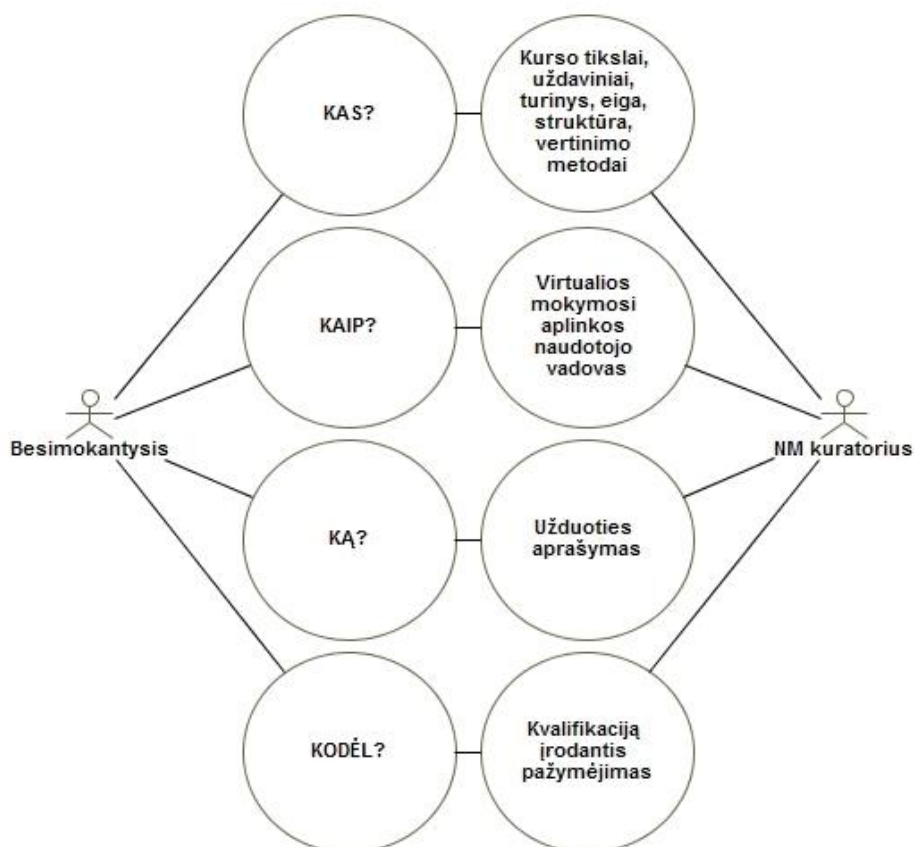
Nuotoliniame mokymesi studijų objekto pateikimas yra realizuojamas studentui akivaizdžiai nedalyvaujant. Tas pats pasakytina ir apie patį mokymąsi – studentas mokosi akivaizdžiai nedalyvaujant dėstytojui. Dėstytojas lydi studentą viso mokymosi proceso metu, kol jis mokosi pasirinktą studijų objektą - šių dviejų procesų sąveika per lydėjimo, paramos sąvokas yra būtina, norint užtikrinti efektyvų ir kokybišką mokymąsi.

Mokantis nuotoliniu būdu iškylančioms besimokančiųjų problemoms spręsti reikalingas gerai apgalvotas ir poreikius atliepiantis paramos planas. Be teisingo mokymosi bei paramos besimokančiajam procesų organizavimo nebus pasiekti mokymosi efektyvumo ir kokybės siekiai. Tam, kad besimokančiųjų parama būtų efektyvi, visų pirma yra reikalingas abipusis ryšis tarp besimokančiojo ir mokymąsi teikiančiojo – jie turi turėti galimybę perduoti vienas kitam informaciją bei atgalinį ryšį.

Besimokančiųjų parama gali būti administracinio pobūdžio, taip pat ir mokymosi turinio klausimais. Administracinio pobūdžio parama turėtų besimokančiuosius „pasitikti iš anksto“ –

turėtų būti numatyta bendroje nuotolinio mokymosi kurso koncepcijoje (žr. 4 pav.)
Besimokantysis prieš studijuodamas konkretų kursą turėtų gauti atsakymus į klausimus:

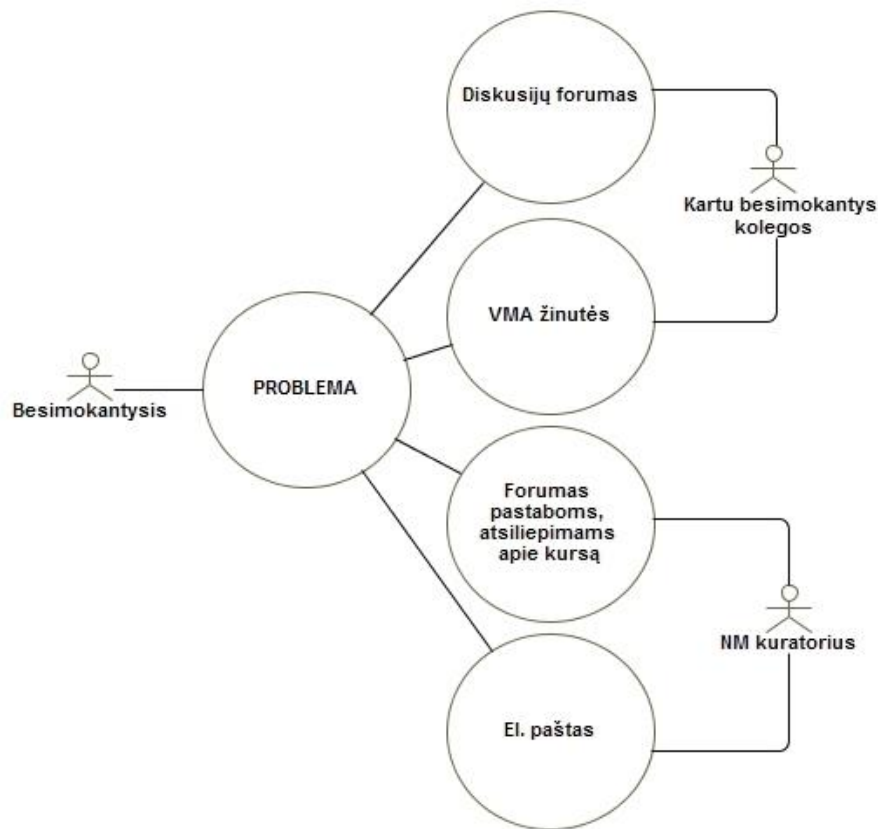
- Kas tai yra?
- Kaip tai padaryti?
- Ką reikės daryti?
- Kodėl tai reikia daryti?

4 pav. Bendra nuotolinio mokymosi kurso koncepcija.

Tinkamai paruošti atsakymai į šiuos klausimus pradedantį studijuoti, t.y. supažindinimas su konkrečia situacija, toje situacijoje naudojamais įrankiais bei naudos už konkrečios užduoties įvykdymą įvardijimas, padrąsina bei motyvuoja (kas ir yra visa paramos esmė).

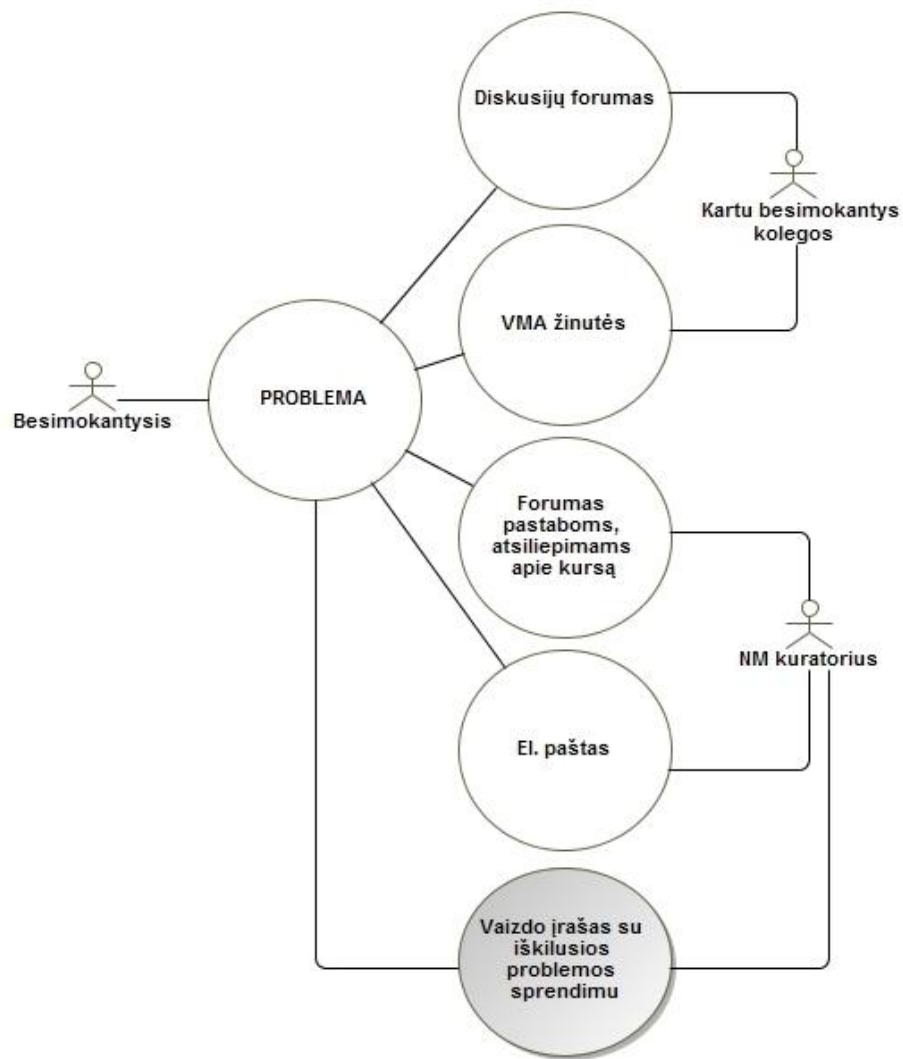
Siekiant kokybiško ir efektyvaus mokymosi proceso, besimokančiajam turėtų būti sudaryta galimybė gauti paramą ir turinio pobūdžio klausimais. Mokymosi procese iškilusiomis problemoms spęsti reikėtų numatyti komunikacinius kanalus, kuriais besimokantysis galėtų gauti konkrečią paramą. (žr. 5 pav.)

5 pav. Besimokančiųjų paramos koncepcija prieš paramos teikimo besimokantiems nuotoliniu būdu tyrimą.

Turinio pobūdžio paramą gauti besimokantieji turėtų gauti netik iš nuotolinį mokymąsi organizuojančiojo asmens, nemažiau svarbi yra ir pačių besimokančiųjų sąveika ieškant sprendimų iškylančioms problemoms spęsti. Remiantis Gilly Salmon [20] nuotolinio mokymosi organizavimo modeliu, bendradarbiavimas tarp pačių besimokančiųjų yra labai svarbus aspektas lemiantis kokybišką ir efektyvų mokymąsi. Nuotolinio mokymosi kurso kuratoriaus vaidmuo yra kiek įmanoma skatinti šį bendradarbiavimą, siekti, kad besimokantieji atrastų informacijos keitimosi, kolaboravimo džiaugsmą.

Kauno apskrities viešosios bibliotekoje vykdyto tyrimo metu išsiaiškinta, kad vienu priimtinausiu būdu, teikiant paramą besimokant nuotoliniu būdu, respondentai laiko galimybę konsultuotis su drauge besimokančiais kolegomis, el. laiškus ir nuorodą į vaizdo įrašą su iškilusios problemos sprendimu. Vaizdo įrašą, kuriame atsispindi instrukcijos ką ir kaip daryti, norint išspręsti iškilusią problemą, kaip naudingą besimokančiojo paramos būdą įvardijo 24,4 % respondentų. Pastarasis paramos būdas, įvertinus anketos duomenis, galėtų būti įtrauktas kaip papildomas aspektas besimokančiųjų paramos koncepcijoje (žr. 6 pav.).

6 pav. Besimokančiųjų paramos koncepcija po paramos teikimo besimokantiems nuotoliniu būdu tyrimo.

Tyrimo metu išaiškėjo respondentų požiūris į nuotolinio mokymosi kurso kuratoriaus operatyvumą, atsakant į užklausas. Kokybiškam mokymosi procesui pasiekti reaguoti į pateiktus klausimus reikėtų per valandą (73,8 % respondentų). Per valandą reaguoti į užklausas derėtų ir dėl to, kad didžioji dauguma respondentų (55,3 %) saviugdai per dieną gali skirti būtent tik iki valandos.

Besimokančiųjų paramą vykdyti internetinėmis priemonėmis (forumuose, VMA žinutėmis, el. paštu, vaizdo įrašais) leidžia tyrimo metu išsiaiškintos besimokančiųjų sąlygos naudotis internetu. Net 65,8 % respondentų teigė internetu galintis naudotis neribotą laiką. Tai leidžia daryti prielaidą, kad reikiama parama besimokančiuosius tikrai pasieks.

2.2.2. Besimokančių nuotoliniu būdu paramos teikimo technologinės priemonės

Prieš organizuojant bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimą nuotoliniu būdu, reikalingas poreikio tyrimas. Jo pagrindą turėtų sudaryti pageidaujimų kursų bei pageidaujamos paramos, besimokant nuotoliniu būdu, duomenų analizė. Tyrimo instrumentas parenkamas remiantis konkrečia situacija, tačiau nepaisant jo formos, turėtų išlikti esminiai klausimai, į kuriuos gavę atsakymus, nuotolinių kursų rengėjai kryptingai siektų kokybiškų studijų.

Atlikto poreikio tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog mokantis nuotoliniu būdu vienas iš geriausiai įvardintų pageidaujamos paramos būdų yra vaizdo įrašo su iškilusios problemos sprendimu pateikimas. Šiam paramos būdai įgyvendinti reikalinga(-os) technologija(-os), kurios(-ių) pagalba būtų galima teikti efektyvią ir kokybišką pagalbą besimokančiajam nuotoliniu būdu.

2.2.2.1. Ekranų vaizdo įrašymo technologijų taikymas

Kalbant apie ekranų vaizdo įrašymą, pirma, kas ateina į galvą, tai kompiuterio klaviatūros mygtukas PrintScrn (angl. *Print Screen*). Naudojantis Microsoft Windows operacine sistema, ekranų vaizdą „nufotografuosime“ paspaudus būtent šį mygtuką, įprastai išsidėsčiusį klaviatūros dešinėje viršuje. Naudojantis šiuo mygtuku kombinacijose su kitais (Alt, Shift, Ctrl, Win) mygtukais, galime tiksliai pasirinkti ką norime įrašyti – visą ekranų vaizdą, ar tik pasirinktą langą, bei koku būdu norime įrašyti („nufotografuotas“ vaizdas gali būti įterptas į tam tikrą vaizdų redagavimo programą, gali būti įrašytas didesniu kontrasto režimu ir t.t.). [8] Ši technologija naudojama kuomet reikia greitai ir nesudėtingai iliustruoti konkrečią, kompiuterio ekrane atvaizduojamą, veiklą. Tereikia vieno mygtuko paspaudimo.

Kasdieninėje veikloje pakanka paprastesnės ekranų vaizdo įrašymo technologijos, sudėtingesniems kompiuterio ekrane atvaizduojamiems procesams iliustruoti yra naudojamos tobulesnės technologijos, kuriomis suteikiama galimybė kompiuterio ekrane vykstančias veiklas pateikti video (video ir audio) formatais. Šias technologijas galima panaudoti mokymosi proceso turtinimui bei efektyvinimui. Mokytojo sukurtas vaizdo filmukas apie tai, kaip valdyti konkrečią programą, ar tokiu būdu pateiktos instrukcijos iškilusios problemos sprendimui besimokančiajam palengvina mokymosi procesą, - vaizdu bei garsu iliustruota mokymosi medžiaga yra turtingesnė ir efektyvesnė. [24]

Galima išskirti keletą ekranų vaizdo įrašų panaudojimo, ruošiant mokymosi medžiagą, atvejų:

- Procesų išaiškinimas (pvz., kaip veikia konkreti programa);

- Svarbių aspektų išskyrimas (pagrindiniai konkrečios programos panaudojimo atvejai);
- Atsakymo į iškilusią problemą pateikimas (akivaizdžiai parodant, kaip atlikti konkretų veiksmą).

Nusprendus mokymosi procese naudoti ekrano vaizdo įrašymo technologijas, pravartu išsirinkti labiausiai poreikius atliepiančią technologiją ir, išlaikant vaizdo įrašų vientisumą, ją naudotis viso mokymosi medžiagos ruošimo proceso metu. Sukurti geram vaizdo įrašui reikalingas praktikavimasis – ilgainiui, įsisavinus konkrečios technologijos savybes, mokymosi medžiaga, ruošta ekrano vaizdo įrašymo programa įgaus profesionalumo, o tuo pačiu ir praturtins mokymosi procesą, padarys jį efektyvesnį.

2.2.2.2. Ekrano vaizdo įrašymo technologijų techniniai bei funkciniai aspektai

Renkantis ekrano vaizdo įrašymo technologiją, rekomenduojama atsižvelgti į keletą aspektų (žr. 5 lent.). Ekrano vaizdo įrašymo įrankius galima skirstyti į dvi pagrindines grupes:

- Technologijos, pagrįstos statiniais objektais (angl. *Frame-based*) ir
- Technologijos, pagrįstos dinaminiais objektais (angl. *Full-motion-based*).

Statiniais objektais grįstomis technologijomis įrašas sukuriamas remiantis atskiromis skaidrių nuotraukomis, taip sukuriant animuotą vaizdą. Tuo tarpu naudojantis dinaminiais objektais grįstomis technologijomis, vaizdo įrašas yra sukuriamas video filmo pavidalu. Šiuo būdu kurti įrašai atspindi realų, konkrečiu atveju vykstantį, kompiuterio ekrane vaizduojamą, veiklą, kas yra neįmanoma, naudojantis *Frame-based* technologijomis. Visi pastarosios turi ir savų privalumų – iš atskirų objektų sudarytą įrašą lengva redaguoti reikiamas skaidres pakeitus naujomis, - nedarant įrašo iš naujo nuo pat pradžių. [6]

5 lentelė Ekranų vaizdo įrašymo technologijų techniniai bei funkciniai aspektai.

Techniniai/ funkciniai aspektai	Pastaba
Technologijos tipas/-ai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grįsta statiniais objektais (angl. <i>Frame-based</i>) ✓ Grįsta dinaminiais objektais (angl. <i>Full-motion-based</i>)
Operacinė/-s sistema/-os	
Platinimo sąlygos	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokama ✓ Atviro kodo (angl. <i>OpenCode</i>) ✓ Nemokama
Failo/-ų tipas/-ai	
Redagavimas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teksto įterpimo galimybė ✓ Garso įrašo įterpimo galimybė ✓ Įrašo eigos keitimo galimybė ✓ Įrašo greičio valdymo galimybė
Kitos ypatybės	
Palankumas technologijos naudotojui	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Naudotojo vadovas ✓ Pagalba el. paštu

Ekranų vaizdo įrašymo įrankis ShareX

ShareX, anksčiau vadinta ZScreen, yra nemokama atviro kodo (angl. *OpenCode*) ekranų vaizdo įrašymo fotografavimo ir filmavimo programa Windows XP ir vėlesnėse operacinėse sistemose. Pirmoji jos versija datuojama 2007 m., o naujausias programos atnaujinimas atliktas 2014 m. lapkričio 15 d. – programa stabiliai veikia 7 metus.

ShareX programos pagrindinis aspektas yra greitas ir patogus ekranų vaizdo fotografijos dalinimasis - programa susieta su Facebook, Twitter, LinkedIn, Google+, Pinterest, Picasa, Delicious ir kt. Ši ekranų vaizdo įrašymo programa įgalina naudotoją fotografuoti keleriopais režimais – įprastą viso ekranų fotografavimą papildoma ekrane vaizduojamo lango, ar monitoriaus vaizdo (kuomet yra sujungti keli monitoriai vienu metu) fotografavimo galimybė. Taip pat galima ekranų vaizdą pasirinktomis geometrinėmis formomis (stačiakampiu, trikampiui, ovalu ir kt.). ShareX technologija įrašytus vaizdo įrašus galima redaguoti prie jų pridėdant tekstines anotacijas, įvairius fotoefektus, vandens ženklus. [21]

Naudojantis šia programa galima nurodyti tam tikrus laiko intervalus, kurių metu ShareX įrašinės ekrano vaizdą. Automatizuoto įrašinėjimo funkcija skirta norint sukurti *Time-lapse* (angl. laiko tarpo) tipo vaizdo įrašus. Kuriant ekrano vaizdo įrašus, programa juos pateikia kaip GIF animaciją URL adreso pavidalu, arba kaip MPEG formato failą.

Ekrano vaizdo įrašymo įrankis Ezvid

Kompiuterio vaizdo įrašymo įrankį Ezvid, sukurtą JAV esančios kompanijos, nuo 2012 metų įsidiegė jau daugiau nei 2 milijonai vartotojų, ko pasėkoje tapo vienu dominuojančiu vaizdo įrašymo įrankiu pasaulyje. [9] Nemokamą programą įsidiegti galima kompiuteriuose su Windows OS (Windows XP (SP3), Windows Vista, Windows 7 ir Windows 8). Prieš įrankio diegimą reikalinga susipažinti su minimaliais kompiuterio, kuriame norima naudotis Ezvid, sistemos reikalavimais. Programai reikalingas 2.0GHz procesorius, 1GB RAM atmintis, 10GB laisvos vietos standžiajame kompiuterio diske, taip pat reikalinga 1024 x 768 kompiuterio ekrano raiška.

Ezvid išskirtinumas siejamas su pažangiu funkcionalumu – programa suteikia galimybę įrašyti netik kompiuterio ekrano vaizdą, tačiau ir žmogaus balsą, atvaizdą. Taip pat šio įrankio pagalba galima tekstines skaidres įgarsinti kompiuterio sintezuotu balsu. Ezvid programa išsiskiria ir tuo, kad kuriant ekrano vaizdo įrašą, sudaroma galimybė kompiuterio ekrane piešti, o taip pat kontroliuoti įrašo greitį.

Vienu mygtuko paspaudimu įrankio pagalba galima įrašyti viską, ką tik demonstruojame kompiuterio ekrane – internetinius puslapius, žaidimus, programų veikimą, žemėlapius ir kt. Suteikiama galimybė prie vaizdo įrašo pridėti skaidres, tekstus. Ekrano vaizdo įrašymo programa sukuria HD kokybės vaido failą WMV formatu iki 45 minučių ilgio, kuriuo patogiu dalintis tiesiogiai susietu Youtube socialiniu tinklu.

Ekranu vaizdo įrašymo technologijų palyginimas

6 lentelė ShareX ir Ezvid ekranu vaizdo įrašymo programų palyginimas.

Techniniai/ funkciniai aspektai	ShareX	Ezvid
Technologijos tipas/-ai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grįsta statiniais objektais (angl. <i>Frame-based</i>) ✓ Grįsta dinaminiais objektais (angl. <i>Full-motion-based</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grįsta dinaminiais objektais (angl. <i>Full-motion-based</i>)
Operacinė/-s sistema/-os	<ul style="list-style-type: none"> ✓ (Windows XP (SP3)) ✓ Windows Vista ✓ Windows 7 ✓ Windows 8 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ (Windows XP (SP3)) ✓ Windows Vista ✓ Windows 7 ✓ Windows 8
Platinimo sąlygos	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atviro kodo (angl. <i>OpenCode</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nemokama
Failo/-ų tipas/-ai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ MPEG ✓ GIF 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ WMV
Redagavimas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teksto įterpimo galimybė 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teksto įterpimo galimybė ✓ Garso įrašo įterpimo galimybė ✓ Įrašo eigos keitimo galimybė ✓ Įrašo greičio valdymo galimybė
Kitos ypatybės	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Automatizuoto įrašinėjimo galimybė 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Balso įrašymo galimybė ✓ Žmogaus atvaizdo įrašymo galimybė ✓ Piešimo ekrane galimybė
Palankumas technologijos naudotojui	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Naudotojo vadovas ✓ Pagalba el. paštu ✓ Pagalba IRC forume 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Naudotojo vadovas ✓ Pagalba el. paštu ✓ D.U.K. ✓ Tinklaraštis ✓ Naujienlaiškis

2.2.2.3. Ekranų vaizdo įrašymo programos ir jų įtaka mokymosi procesui

Ekranų vaizdo įrašymas (angl. *Screencasting*) tai kompiuterio vaizdo pateikimas video formate. Šis terminas yra glaudžiai susijęs su angl. *Screenshot* (ekranų nuotrauka) terminu, kur kompiuterio ekranų vaizdas tiesiog nufotografuojamas. Ekranų vaizdo įrašymo atvejis panašesnis į vaizdo filmuko sukūrimą, kuriame atsispindi visi besikeičiančio ekranų vaizdo veiksmai, kuriuos dažnai lydi ir įrašų darančiojo balsas su tam tikrais komentarais. Terminas atsiradimą 2004 m. paskatino žurnalistas Jon Udell paskelbęs, jog ieško šiam „reiškiniui“ pavadinimo. [26]

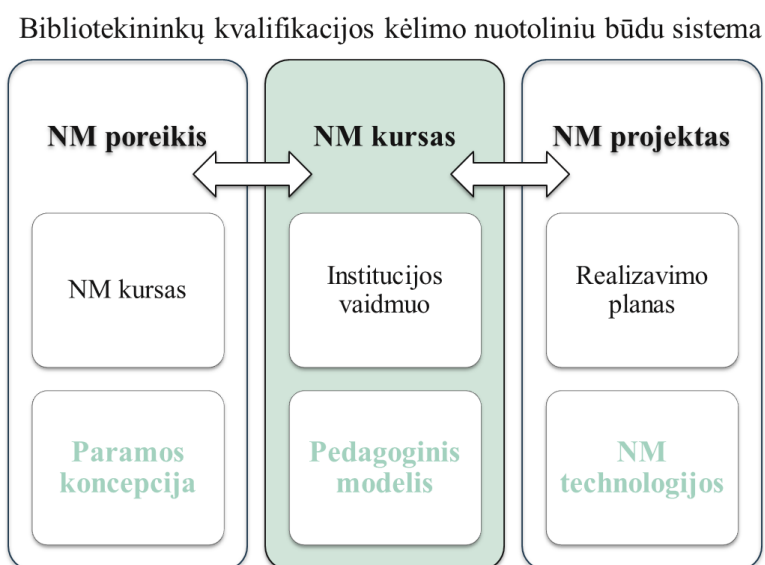
Kompiuterio ekranų vaizdo įrašymo funkcija gali būti naudojama kuriant filmukus apie konkrečios kompiuterinės programos veikimo principus. Ji gali būti puikiai pritaikoma mokymosi procese – informacinių technologijų integravimas į mokymą daro jį patrauklesniu ir efektingesniu. [5] Ekranų vaizdą įrašinėti naudinga norint pademonstruoti konkrečius kompiuterio ekrane atliekamus veiksmus, sprendžiant iškilusias problemas programinės įrangos naudojimo atveju. Taip pat ruošiant konkrečią metodinę medžiagą, kurioje atsispindi konkrečios programos naudojimo instrukcijos. Ekranų vaizdo įrašymo technologiją naudojant nuotolinio mokymosi procese, mokymo medžiaga praturtinama netik tekstiniu, bet ir vaizdiniu (vaizdiniu ir garsiniu) turiniu. Be to, įrašytą vaizdą galima peržiūrėti bet kuriuo metu, tiek kartų, kiek besimokantysis to pageidauja, kas leidžia mokymosi medžiagą įsisavinti efektyviau.

3. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema

Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema - technologinių bei pedagoginių priemonių visuma, įgalinanti nuotolinio mokymosi kursų bibliotekų specialistams, skirtų kvalifikacijos kėlimui, organizavimą. Pagrindiniai sistemos segmentai yra trys (žr. 7 pav.):

- Nuotolinio mokymosi poreikis;
- Nuotolinio mokymosi kursas;
- Nuotolinio mokymosi projektas.

Prieš pradėdant organizuoti kvalifikacijos kėlimo renginius nuotoliniu būdu, reikalinga iširti nuotolinio mokymosi kursų bei paramos besimokantiesiems nuotoliniu būdu poreikį. Tyrimo, publikuoto tarptautinės konferencijos ALTA'2015 - „Pažangios mokymosi technologijos“ leidinyje [Priedas Nr. 4], rezultatų analizė sąlygoja nuotolinio mokymosi kurso tematikos pasirinkimą bei paramos, besimokantiems nuotoliniu būdu, koncepciją. Turint nuotolinio mokymosi kurso idėją bei suformulavus paramos teikimo koncepciją, rengiamas nuotolinio mokymosi projektas, - naudojamosi technologijomis, įgalinančiomis realizuoti mokymąsi nuotoliniu būdu. Parengiamas nuotolinio mokymosi projekto realizavimo planas. Nuotolinio mokymosi kursas kuriamas remiantis poreikiu ir projekte numatytais technologijomis. Kursas ruošiamas pagal tam tikrą pedagoginį modelį, taip pat apibrėžiamas institucijos vaidmuo nuotolinio mokymosi kursų teikimo kontekste.

7 pav. Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema.

Nuotolinio mokymosi poreikio bloką sudaro nuotolinio mokymosi kursas ir paramos koncepcija, - būtent iš šio tyrimo, kuris yra pirmas bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistemos segmentas, išplaukia, koks (-ie) kursas (-ai) bus kuriami, o taip pat koku būdu bus teikiama parama viso mokymo procese - tam reikalinga sukurti paramos teikimo koncepciją.

Nuotolinio mokymosi projekto blokas talpina visas technologines priemones, kurios yra pasitelkiamos, norint įgyvendinti nuotolinį mokymą bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo renginiams organizuoti – kuriamas infrastruktūros projektas, kuris numato visas technines galimybes nuotolinio mokymo organizavimo įgalinimui. Taip pat šioje vietoje išsiginina visas nuotolinio mokymosi kursų teikimo realizavimo planas.

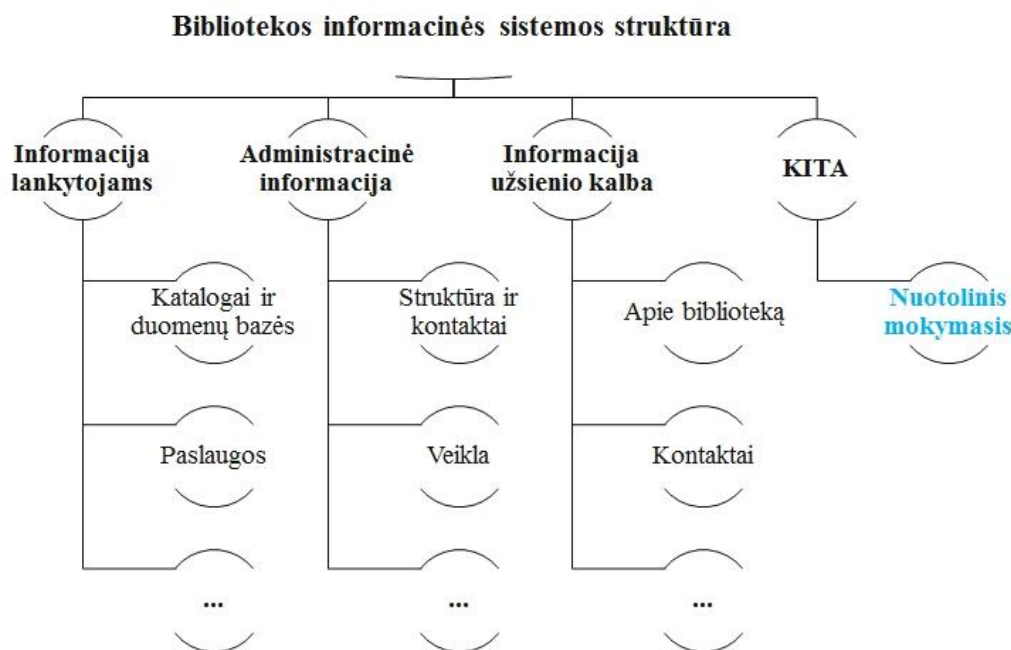
Nuotolinio mokymosi kurso pedagoginį modelis, kuris numato tiek pedagogines, tiek technologines priemones, leidžiančias pasiekti užsibrėžtų mokymosi tikslų, kuriamas paskutiniame nuotolinių mokymų organizavimo etape. Čia taip pat turi būti apibrėžiamas institucijos vaidmuo, kas yra būtina, norint pasiekti kokybišką nuotolinio mokymosi studijų teikimą.

3.1. Kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu projektas

Nuotoliniams mokymams bibliotekoje įgyvendinti pasirinkta atviro kodo virtuali mokymosi aplinka Moodle (angl. Modular Object Oriented Distance Learning Environment) tai atviro kodo žiniatinklinė virtualioji mokymosi aplinka. Virtualioji mokymosi aplinka galima vadinti kompiuterių tinklais ir kitomis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis pagrįsta ugdymo sistema. Jos sukūrimas rėmėsi socialinės konstruktyvistinės pedagogikos samprata, kurios pagrindiniai aspektai yra bendradarbiavimas, aktyvumas, kritinis vertinimas ir kt., Remiantis šia samprata, žinios konstruojamos besimokančiojo ir to, kas moko bendravimu ir bendradarbiavimu. [16]

3.1.1. Specifiniai informacinės sistemos reikalavimai

Moodle yra atviro kodo sistema - pritaikius savo poreikiams, ja galima be apribojimų naudotis nepažeidžiant licencijos sutarties. Šiai dienai sistema sėkmingai taikoma Lietuvos švietimo institucijose - bendrojo lavinimo, profesinio bei aukštojo mokslo įstaigose. Virtuali mokymosi aplinka Moodle pasirinkta dėl atvirojo kodo sistemos statuso bei suderinamumo su esama informacine sistema, kurta Joomla TVS pagrindu, kas leistų ateityje, esant poreikiui, ją integruoti.

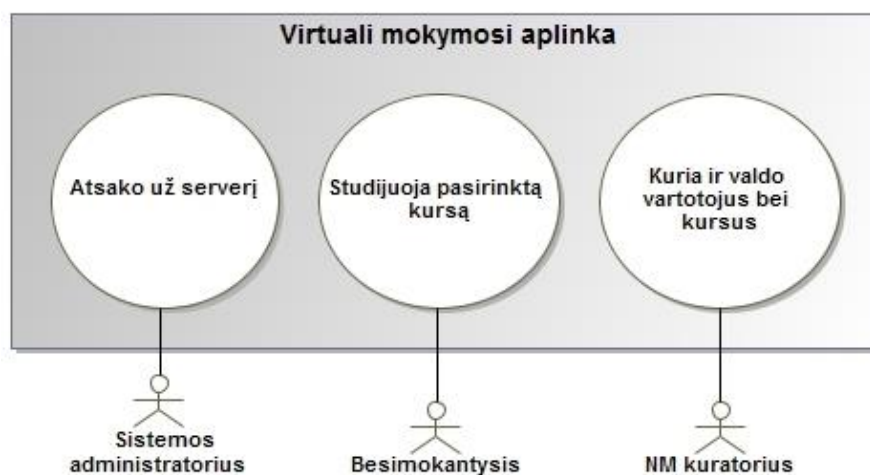
8 pav. Bibliotekos informacinės sistemos struktūra.

Remiantis „Bendrujų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašu“ [4], kurio tikslas – sudaryti visuomenei sąlygas gauti internetu visą viešą informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas bei jų funkcijas ir su jais susijusią teisinę informaciją, suvienodinti įstaigų interneto svetaines, užtikrinti jų veiksmingumą, jose pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes, svetainių kūrimą ir reguliarių informacijos atnaujinimą, svetainę išskirtos šios privalomos sritys (žr. 8 pav.) – informacija lankytojams, administracinė informacija bei informacija anglų kalba. Įstatymas taip pat numato, kad prireikus, įstaiga savo interneto svetainės struktūrą gali išplėsti - įdiegus sistemoje nuotolinio mokymosi platformą, įstatymas nepažeidžiamas.

3.1.2. Naudotojų grupės ir jų poreikiai

Kauno apskrities viešosios bibliotekos VMA Moodle sistemos, kurioje vyksta mokymosi procesas tarp to, kas moko ir tarp to, kas mokosi naudotojus (žr. 9 pav.) sudaro:

- sistemos administratoriai, kurie atsakingi už serverį, Moodle sistemai reikalingų papildomų programų diegimą, atnaujinimą, apsaugą bei konfigūraciją;
- kursų koordinatoriai, kuriantys ir redaguojantys kursus bei naudotojus, kontroliuojantys naudotojų priejimą prie kursų. Formuoja kurso studentų sąrašą, jį redaguoja, formuoja grupes, pildo mokymosi veiklų kalendorių bei vertina studentus. Atsako už kursų įrankių bei veiklų kūrimą, pildymą ir panaikinimą;
- besimokantieji (studentai), prisijungę prie kursų, gali matyti visą jiems priskirtą, ar jų pačių pasirinktą kursų medžiagą, dalyvauja forumuose, turi galimybę siųsti žinutes dėstytojams, atlikti ir pateikti vertinimui jau atliktas užduotis.

9 pav. Virtualios mokymosi aplinkos Moodle naudotojų grupės.

3.1.3. Naudojamų komponentų, technologijų aprašymas

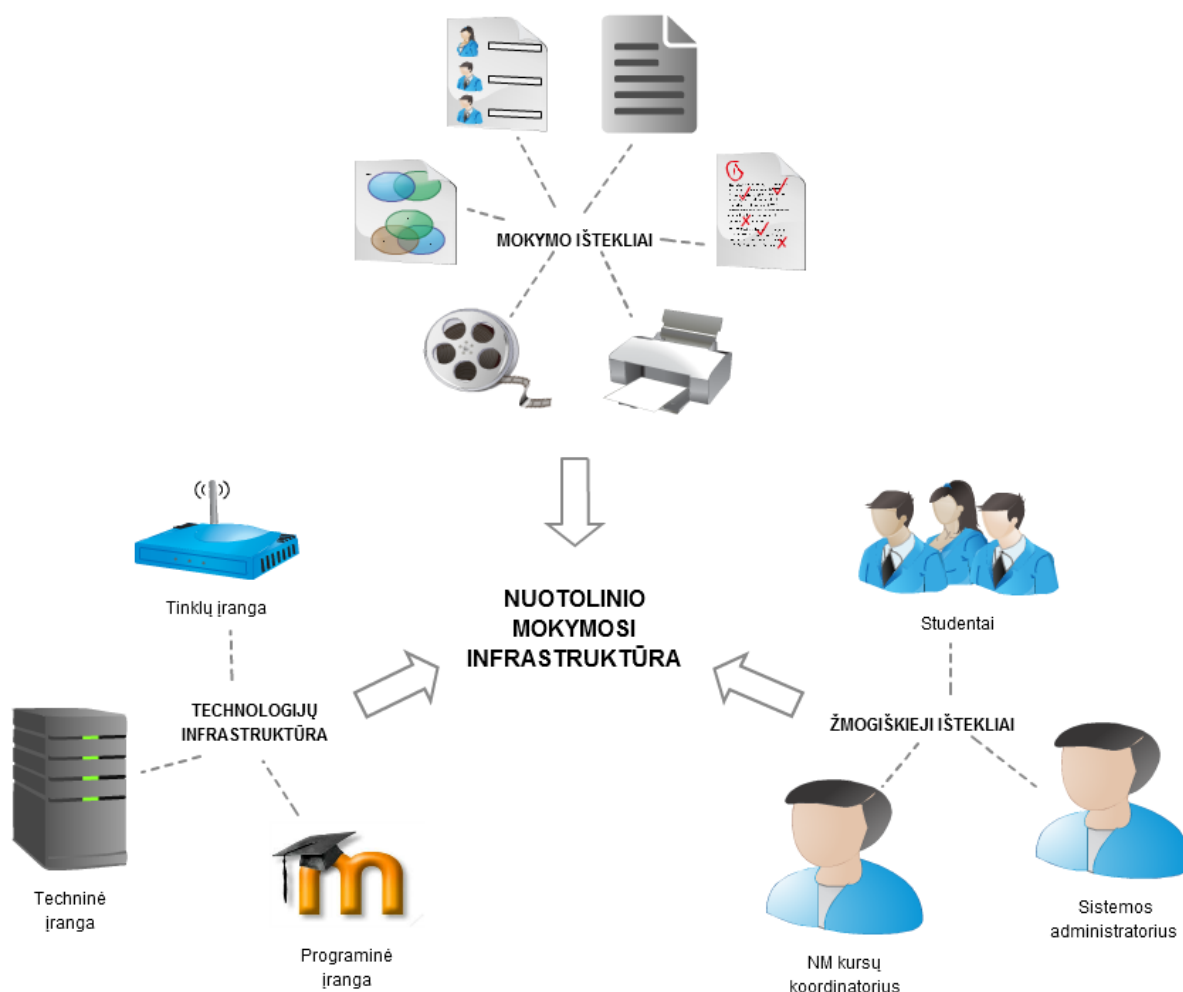
Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje nuotolinio mokymosi infrastruktūrą sudaro trys dalys (žr. 7 lent.):

- Žmogiškieji ištekliai;
- Mokymosi ištekliai;
- Technologijų infrastruktūra.

7 lentelė Nuotolinio mokymosi infrastruktūros dalys.

Žmogiškieji ištekliai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ VMA sistemos administratorius ✓ nuotolinio mokymosi kursų koordinatorius ✓ studentai
Mokymosi ištekliai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ VMA naudotojo vadovas ✓ kalendorius ✓ diskusijų forumai ✓ asmeninės žinutės ✓ el. laiškai ✓ el. knygos ✓ PDF dokumentai atsisiuntimui ✓ žodynai ✓ literatūros sąrašai ✓ nuorodos ✓ savikontrolės klausimai ✓ savikritikos testai
Technologijų infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Serveris: <ul style="list-style-type: none"> ○ HP DL380p G8 8-DFF CTO ○ 2 x Xeon E5-2620 ○ RAM 8 x 8GB ○ HDD 300GB SAS x 6 ○ Ethernet 1GbE 4P 331FLR FIO ○ FC HBA 82Q 8Gb Dual Port ○ PSU 2 x 460W ✓ Virtualus serveris: <ul style="list-style-type: none"> ○ srvweb04 moodle.kvb.lt ○ CPU core 2, RAM 2GB HDD 30GB ○ OS CentOS 6.5 ○ PHP 5.5.11 MariaDB 10.0.11 ✓ Tinklų įranga: <ul style="list-style-type: none"> ○ Optinis 100Mbps keitiklis sujungtas su LITNET ○ Mikrotik Cloud Core Router 1016-12G ✓ Programinė įranga: <ul style="list-style-type: none"> ○ Moodle 2.7

Į bibliotekos serverį sistemos administratoriaus įdiegta Moodle 2.7 programinė įranga įgalina organizuoti bibliotekininkų kvalifikacijos renginius nuotoliniu būdu (žr. 10 pav.).

10 pav. Nuotolinio mokymosi infrastruktūra.

Mokymai, pasitelkus VMA Moodle technologijas (mokymosi ištekliai nurodyti 7 lent.), organizuojami asinchroniniu būdu. Technologiniu požiūriu, asinchroninio tipo mokymosi sistemos sudėtingos nėra – visi reikalingi įrankiai yra įdiegti VMA. NM koordinatoriaus darbo vietai didelių reikalavimų nėra – pakanka standartinės specifikacijos kompiuterio bei interneto ryšio. Tas pats pasakytina ir apie studento darbo vietą – nuotolinis mokymasis pasiekiamas turint standartinį namų kompiuterį su interneto prieiga.

Virtuali mokymosi aplinka (VMA) yra realizuojama kompiuterinėmis priemonėmis, - joje pateikiama mokymosi medžiaga, organizuojamas ir koordinuojamas mokymasis. Mokymosi aplinkai įgyvendinti naudojamos sistemos (angl. *Learning Management Systems*), apimančios įvairias elektroninio mokymosi paslaugas - prisijungimo, bendravimo bei studentų

grupių valdymą, mokymosi medžiagos teikimą, žinių vertinimą. Virtualią mokymosi aplinką realizuoti galima ir kursų valdymo sistemomis (angl. *Course Management Systems*), apimančiomis panašias elektroninio mokymosi paslaugas. Tiek vienos, tiek kitos sistemos gali būti įvardintos kaip virtualios mokymosi aplinkos (angl. *Virtual Learning Environments*), jeigu jos savyje turi įrankius, atitinkančius dažniausiai naudojamą įrankių grupes:

- administravimo įrankiai (prisijungimo teisių suteikimas ir kt.);
- kurso organizavimo įrankiai (studentų pasiekimų stebėjimo priemonės ir kt.);
- mokymosi medžiagos pateikimo priemonės (turinio kūrimas ir kt.);
- bendravimo įrankiai (diskusijų forumai ir kt.);
- studentų paramos įrankiai (įsivertinimo priemonės ir kt.).

Virtualioje mokymosi aplinkoje Moodle yra galimybė įsidiegti virtualių knygų papildinį, mokymosi medžiagą pateikti lentelėmis ir brėžiniais, kurių pagalba atskleidžiamos kurso užduočiai atlikti reikiamos instrukcijos. Virtuali mokymosi aplinka skirta elektroninio mokymosi valdymui ir darbui su studentais palengvinti. Tai įvairių technologinių priemonių visuma, kuri padeda mokyti ir mokytis. Čia besimokantiejiems yra sudaryta galimybė bendrauti su kurso kūrėju bei bendradarbiauti tarpusavyje (el. paštu, diskusijų forume, žinutėmis). Pateikiamos nuorodos į papildomus mokymosi šaltinius. Taip pat yra galimybė sistemiskam besimokančiųjų aktyvumo bei pasiekimų stebėjimui.

VMA Moodle yra galimybė realizuoti visas pagrindines mokymosi priemones [17] - kurso paskirties, apimties, tikslo, uždavinių aprašymu, mokymosi turinio temomis, nuorodas apie bendravimo formas, atsiskaitymų ir vertinimo tvarką. Taip pat mokymosi kalendorių, bendravimo priemones (diskusijų forumą, el. pašta), mokymosi tekstus (teorinę medžiagą, instrukcijas bei žodyną), užduotį, besimokančiųjų darbo tikrinimo ir vertinimo priemones (savikontrolėi skirtus klausimus, savikritikos testus), papildomus mokymosi šaltinius (literatūros sąrašą, nuorodas, kontaktinius adresus).

3.1.4. Pagrindinės funkcijos, galimybės ir ribojimai, standartų palaikymas

Nuotolinio mokymosi infrastruktūros projekto įgyvendinimui reikalingos sistemos savybės bei funkcijos pavaizduotos 8 lentelėje.

8 lentelė *Sistemos funkcijos, galimybės ir ribojimai, standartų palaikymas.*

Savybė/Funkcija	Pastaba
1. El. mokymosi proceso organizavimo modeliai	
1.1 Galimybė studijų metodinę medžiagą pateikti asinchroniniu būdu	Teorinė medžiaga, instrukcijos, žodynai
1.2 Galimybė besimokantiesiems kurso aplinkoje bendrauti tiek asinchroniniu, tiek ir sinchroniniu (realaus laiko) būdu	Forumai, asmeninės žinutės
1.3 Asinchroninio bendravimo su kurso koordinatoriumi galimybė kurso aplinkoje	Forumai, asmeninės žinutės
2. Naudotojų grupės, identifikavimas ir saugumas	
2.1 Galimybė sudaryti įvairias naudotojų grupes pagal prieigos teises	Numatytos naudotojų grupės: <ul style="list-style-type: none"> • Studentas (Besimokantysis) • Kursų koordinatorius • Sistemos administratorius
2.2 Naudotojų identifikavimas	Naudotojo vardas ir slaptažodis
3. Reikalavimai sąsajai ir pagalba	
3.1 Besimokančiajam pakanka standartinės internetinės naršyklės	
3.2 Naudotojo vadovas	Studentui (Besimokančiajam)
4. Kursų turinys, jų kūrimas	
4.1 Galimybė mokymo medžiagoje naudoti vaizdo fragmentus	
4.3 Nuorodos į kitas mokomąsias svetaines, ar išteklius	
4.4 Studijų kalendorius	
4.5 Žodynas	
5. Mokymosi planai ir programos	
5.1 Galimybė siųsti pranešimus, informuojančius apie artėjančius bei pradelstus terminus	
5.2 Besimokančiųjų rezultatų ataskaitos	
6. Testavimas ir kontroliniai klausimai	
6.1 Testavimo įrankis	
6.2 Galimybė vertinti testavimo rezultatus pažymiais	
6.3 Galimybė matyti atlikto testo <ul style="list-style-type: none"> • galutinį įvertinimą • klausimus, į kuriuos besimokantysis atsakė neteisingai, ir atsakymus į juos • teisingus testo atsakymus 	
6.4 Galimybė sudaryti testus atsitiktinai parenkant testo klausimus	

6.5 Galimybė kurti įvairių tipų klausimus	Numatomi klausimų tipai: <ul style="list-style-type: none"> • Su vienu, ar keliais teisingais atsakymais • Įrašymo reikalaujantys klausimai • Atitikmenų parinkimo klausimai • Laisvai atsakomi klausimai ir kt.
7. Bendradarbiavimas ir bendravimas	
7.1 Diskusijų forumas	
7.2 Galimybė siųsti/gauti asmenines žinutes	
8. Administravimo funkcijos	
8.1 Savarankiškas registravimas į kursus	
8.2 Registracijos patvirtinimas el. paštu	
8.3 Kursų grupavimas pagal temas	
8.4 Galimybė kurti, keisti ir peržiūrėti besimokančiųjų duomenis	
9. Techniniai ir suderinamumo reikalavimai	
9.1 Palaikomos naršyklės	
9.1.1 Internet Explorer 9	Ir aukštesnės versijos
9.1.2 Mozilla 33.0	Ir aukštesnės versijos
9.1.3 Chrome 38.0	Ir aukštesnės versijos
9.2 Palaikomi formatai	
9.2.1 Grafiniai failai	PNG, JPEG ir kt.
9.2.2 Video failai	AVI, MPEG ir kt.
9.2.3 Hipertekstiniai dokumentai	HTML
9.2.4 Prezenciacijos	PPT
9.2.5 Elektroniniai dokumentai	PDF ir kt.
10. Aptarnavimas	
10.1 Reguliarūs versijų atnaujinimai	

3.1.5. Naudotojų identifikavimo sistema

Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistai, atsakingi už įvairių kvalifikacinių renginių organizavimą, nuotolinių mokymosi kursų koordinatoriui pateikia norinčių studijuoti nuotoliniu būdu sąrašą, kuriuo remiantis yra sukuriami VMA Moodle naudotojai, prie sistemos galintys prisijungti naudodamiesi sukurtu vardu bei slaptažodžiu. Naudotojai pagal nutylėjimą kuriami besimokančiojo (studento) teisėmis, prisijungę prie sistemos savarankiškai registruojasi į norimą kursą. Besimokančiajam sudaryta galimybė iš pasirinkto kurso

išsiregistruoti, tuo tarpu ištrinti VMA Moodle sukurtą naudotoją teisę turi tik nuotolinių mokymosi kursų koordinatorius.

3.1.6. Papildomos sistemos panaudojimo galimybės

Virtuali mokymosi aplinka Moodle galėtų būti naudojama netik bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo kursams organizuoti, tačiau, teikiamus kursus atveriant bibliotekos lankytojams, vykdyti įvairius gyventojų mokymus. Bibliotekos specialistai andragogai įvairius gyventojų mokymus rengia prisidėdami prie mokymosi visą gyvenimą idėjų palaikymo bei plėtojimo. Gyventojų mokymai yra rengiami įprastu mokymosi proceso organizavimo būdu (skaitomos paskaitos, vedami tradiciniai mokymai). Atveriant bibliotekos specialistams paruoštus kursus gyventojams, visuomenei suteikiamos platesnės galimybės patenkinti savęs tobulinimo poreikį.

3.2. Projekto pagrindimas

Lyginant tradiciniais būdais teikiamus mokymus su nuotoliniais, pastarasis būdas yra efektyvesnis tiek laiko prasme (nereikia niekur vykti, suteikiama galimybė mokytis besimokančiajam priimtinu laiku ir tempu), tiek ir efektyvumo prasme – nuotoliniai mokymosi kursai, pasitelkiant įvairias IKT priemones nenusileidžia tradiciniu būdu teikiamiems mokymams.

Virtuali mokymosi aplinka pasiekiamą naudojantis įprastą naršyklę, sistemos naudotojui nereikia papildomai įsidiegti jokių programinių paketų. Paruoštas virtualios mokymosi aplinkos naudotojo vadovas besimokančiajam padeda orientuotis visų studijų metu. Naudotojo asmeniniai duomenys apsaugomi sistemos administratoriaus suteikiamu slaptažodžiu.

Besimokantiejiems sudaroma galimybė bendrauti ir bendradarbiauti tiek sinchroniniu (realaus laiko) tiek asinchroniniu būdais su kursų koordinatoriumi, ar kartu besimokančiais kolegomis. Galimybę bendrauti suteikiančios komunikacinės priemonės paprastos, lengvai įsisavinamos.

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje pradėtai organizuoti nuotolinio mokymosi kursais kvalifikacijos tobulinimui siekiama apmokyti kuo daugiau bibliotekos specialistų su kuo mažesnėmis išlaidomis. Organizuojant įprastus mokymus, seminarus suformuotos bibliotekos specialistų grupės iš viso Kauno regiono yra kviečiamos atvykti į Kauno apskrities viešąją biblioteką, kaip metodinį centrą, ir tam turi būti skiriamos lėšos kelionės išlaidoms apmokėti. Organizuojant nuotolinius mokymus šių išlaidų galima išvengti.

3.3. Projekto realizavimo planas

Kauno apskrities bibliotekos nuotolinio mokymosi infrastruktūros projekto realizacija pradėta 2014 m. pabaigoje. Į bibliotekos serverį įdiegta VMA Moodle adresu <http://moodle.kvb.lt/>. Konkretus mokymosi kursas pagal tam tikrą pedagoginį modelį, aprašytą darbo 4.1. skyriuje, buvo paruoštas, - reikėjo jį importuoti ir pritaikyti (kursas rengtas ankstyvesnėje VMA Moodle versijoje). Kaip pagalba naudojantis nuotolinio mokymosi aplinka buvo sukurtas VMA naudotojo vadovas.

9 lentelė Nuotolinių mokymų realizavimo planas.

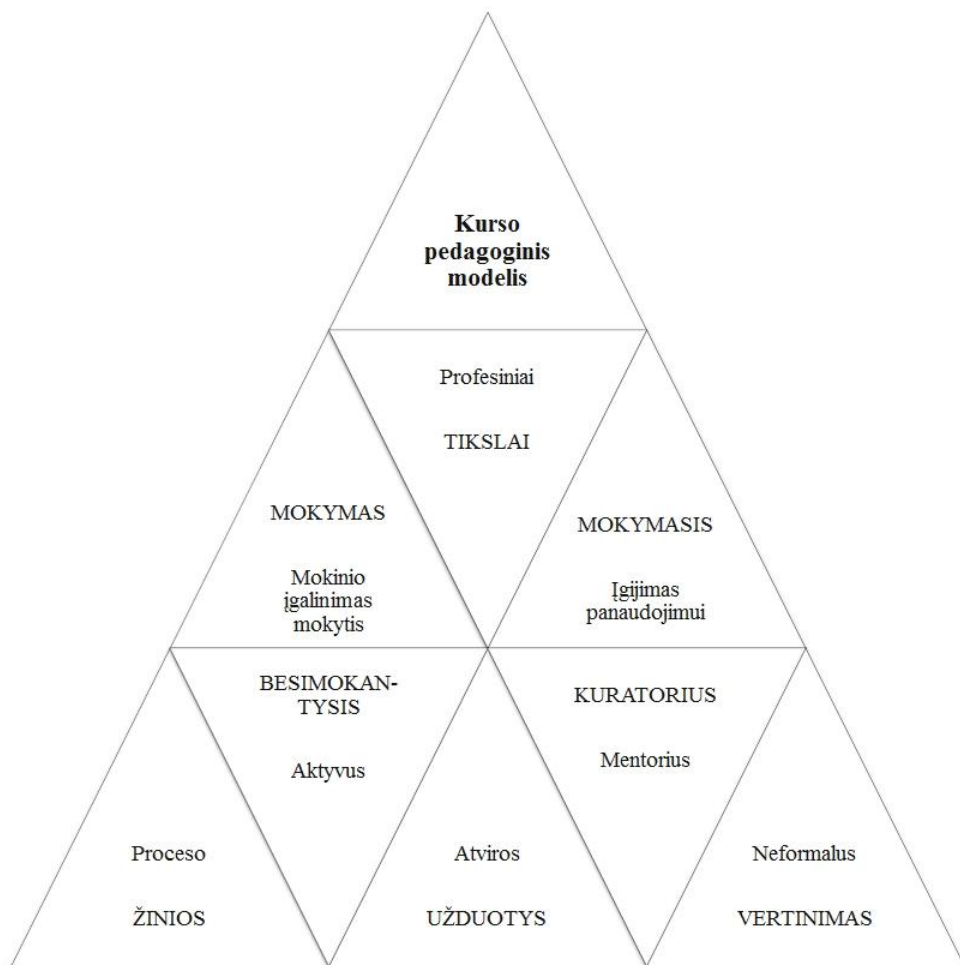
Terminas	Veikla	Dalyviai
Iki x mėn. x d. (1 mėn.)	VMA Moodle įdiegimas	Sistemos administratorius
x mėn. x d. – x mėn. x d. (2 sav.)	Importuoto kurso pritaikymas	NM kursų koordinatorius
x mėn. x d. – x mėn. x d. (2 sav.)	Naudotojo vadovo paruošimas	NM kursų koordinatorius
x mėn. x d. – x mėn. x d. (2 sav.)	Mokymų grupės rinkimas	Kompetencijų ugdymo grupė
x mėn. x d. – x mėn. x d. (3 sav.)	Nuotolinių mokymų realizacija	NM kursų koordinatorius
x mėn. x d.	Pažymėjimų spausdinimas, siuntimas	Kompetencijų ugdymo grupė

Bibliotekos specialistai, atsakingi už kompetencijų ugdymą, nuotolinio mokymosi koordinatoriui pateikė pageidaujančių mokytis sąrašą. Visiems pageidaujantiems bibliotekos virtualioje mokymosi aplinkoje buvo sukurtos paskyros su naudotojo vardais bei slaptažodžiais. Į konkretų kursą studentams reikėjo registruotis patiems. Sėkmingai baigusius 3 savaičių nuotolinio mokymosi kursą buvo išrašyti kurso baigimo pažymėjimai [priedas Nr. 2].

4. Nuotolinio mokymosi kursas bibliotekininkų kvalifikacijai kelti

4.1. Nuotolinio mokymosi kurso pedagoginis modelis

Nuotolinio mokymosi kursas kuriamas pagal tam tikrą pedagoginį modelį (žr. 11 pav.), atsižvelgiant į kurse vyraujančią žinių tipą bei mokymosi tikslų orientaciją. Pedagoginis modelis taip pat apima ir nuotolinio mokymosi perspektyvos aspektą bei kurso vertinimo strategiją.

11 pav. *Kurso pedagoginis modelis.*

4.1.1. Mokymosi kurse įgyjamų žinių vyraujantis tipas

Remiantis Jarviu [1], išskiriami trys žinių, kurias gauname besimokant, tipai. Tai yra turinio žinios, proceso žinios bei tikėjimai ir vertybės. Remiantis žinių tipologija, galime išskirti tris nuotolinio mokymosi kursų tipus. Kursuose, kuriuose vyrauja turinio žinios, įprastai pateikiama daug ir įvairios naujausios informacijos, kuri sutvarkyta taip, kad ją

besimokančiajam būtų nesunku įsisavinti, numatomi medžiagos pakartojimai bei atsiminimo patikrinimai.

Dominuojant proceso žinių tipui kurse daugiausia dėmesio yra skiriama besimokančiojo lavinimui, treniravimui, kuomet yra numatomas konkrečių priemonių įvaldymo mokymas. Šio tipo kursuose vyrauja pratybos, o jiems ruošiant didelis dėmesys yra teikiamas instrukcijų parengimui, pačiam instruktavimo procesui.

Į principų, dėsnių bei idėjų individualų supratimą orientuotuose kursuose dominuoja žinių tipai, įvardijami kaip vertybės ir įsitikinimai. Čia daug dėmesio yra skiriama klausimų formulavimui, moderuojamoms diskusijoms, o besimokantysis yra aktyviai įtraukiamas į mokymosi turinio kūrimą.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos pilotiniame nuotolinio mokymosi kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ vyraujančiu žinių tipu galima būtų išskirti proceso žinias, kuomet didžiausią vaidmenį atlieka konkretus išmokymas, tam tikros priemonės įvaldymas, pritaikymas saviems poreikiams. Daugiausia dėmesio skiriama instrukcijų parengimui ir pačiam procesui. Kurso pagrindą sudaro WordPress internetinių dienoraščių kūrimo įrankio prieigos instrukcija, jo detalus funkcinis aprašymas bei panaudojimo instrukcija vartotojui.

4.1.2. Mokymosi kurse vyraujanti tikslų orientacija

Nustatant mokymosi tikslus, reikia atkreipti dėmesį į besimokančiųjų poreikių ir tikslų įvairovę, mat mokymosi tikslų nustatymo atsakomybė tenka ne tik kurso kūrėjams, tačiau ir besimokantiejiems. Atsižvelgiant į besimokančiųjų mokymosi orientaciją teoretikai remdamiesi Beaty, Gibbs ir Morgan [14] išskiria keturis mokymosi tikslus – profesinius, akademinus, asmeninius bei socialinius.

Profesinį mokymosi tikslą galima apibūdinti kaip profesinio tobulėjimo siekiamybę. Besimokantieji yra suinteresuoti profesinei veiklai reikalingų žinių ir įgūdžių įgijimu, ar paprasčiausiai yra siekiama gauti kvalifikaciją atspindintį dokumentą. Akademinus tikslus turintys besimokantieji yra suinteresuoti giliu dalyko studijavimu, arba tai gali būti tik vienas laiptelis aukštyn, kopiant užsibrėžtų tikslų link. Asmeniniai mokymosi tikslai gali būti apibūdinti kaip savo vidinių potencialų išgryninimą, savęs, kaip individo, tobulinimą, arba kaip savo galimybių vykdyti konkrečias veiklas patikrinimą. Socialinę mokymosi orientaciją turintys besimokantieji ieško socialinės saviraiškos galimybių ir yra suinteresuoti gerai praleisti savo laisvalaikį kitų žmonių aplinkoje.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos pilotinį nuotolinio mokymosi kursą „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ baigę besimokantieji:

- Išmanys vienos populiariausių atvirojo kodo internetinių dienoraščių kūrimo įrankio WordPress funkcijas;
- Naudodamiesi paruošta panaudojimo instrukcija vartotojui, gebės administruoti WordPress įrankiu sukurtą dienoraštį, dalintis su kitais savomis idėjomis, viešinti tai, kas yra svarbu ne tik jam, tačiau gali būti įdomu ir kitiems.

Kursas skirtas Kauno regiono bibliotekų specialistams, norintiems prisidėti prie Kauno regiono bibliotekų bendravimo platformos administravimo, kurto WordPress įrankiu (<http://regionas.kvb.lt/>). Kuriamo kurso tikslinė auditorija – bibliotekų specialistai, kurių vyraujančią mokymosi tikslą būtų galima įvardinti kaip profesinį, kuomet siekiama profesinio tobulėjimo, kvalifikacijos kėlimo tikslų.

4.1.3. Nuotolinio mokymosi perspektyvos orientacija

Nuotoliniame mokymesi ekspertai siūlo derinti įvairius mokymo (-si) metodus [7]. Dažniausiai yra naudojamas savarankiško mokymosi, individualaus mokymosi („vienas su vienu“) metodai bei taip pat vadinami „vienas daugeliui“ bei „daugelis su daugeliu“ metodai. Savarankiško mokymosi metu besimokantysis studijuoja pateiktą medžiagą be tiesioginio kontaktavimo su dėstytoju ir bendramoksliais. Tuo tarpu individualus mokymas yra vieno besimokančiojo mokymas (santykiu „vienas su vienu“). Šiuo atveju dėstytojas moko, konsultuoja vieną studentą. Kuomet dėstytojas mokymo medžiagą teikia grupei besimokančiųjų, naudojamas „vienas daugeliui“ mokymo metodas. Pastarasis metodas taikomas ir kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“, pirmenybę teikiant besimokančiųjų praktinių žinių taikymui. „Daugelis su daugeliu“ metodui būdingas aktyvus visų mokymosi proceso dalyvių aktyvus dalyvavimas. Dėstytojas šiuo atveju nėra vienintelis žinių teikėjas, o dalis žinių yra gaunamos besimokantiems bendraujant tarpusavyje.

Apibūdindami mokymo proceso metodus dažniausiai yra remiamasi besimokančiųjų ir mokytojo vaidmenų bei užduočių kaita. Tradiciniame mokyme mokytojas yra kaip informacijos perteikėjas (auklėtojas), o mokinys – žinių kaupėjas (auklėtinis), jame besimokantysis pasyviai perima mokytojo parengtą aiškų požiūrį į dėstomą dalyką. Tuo tarpu atvirajame mokyme šie vaidmenys kinta. Mokytojas tampa švietėju, parodančiu mokymosi tikslus, tuo tarpu besimokantysis aktyviai perima žinias, taiko naujus mokymosi metodus.

Pabrėžiama dvikrypčio bendravimo atvirajame mokymesi reikšmė – vienakryptis santykis niekada neužtikrins tinkamo aktyvaus besimokančiojo įsitraukimo į mokymosi procesą. Pereinant nuo tradicinio prie atvirojo mokymosi vyraujančiu bendravimo tipu reikėtų laikyti dvikryptį bendravimą, kuris skatina besimokančiojo aktyvumą, savarankiškumą ir atsakingumą. Kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ mokytojo ir besimokančiojo vaidmenys atspindi atvirojo mokymosi proceso ypatybes, sudarytos sąlygos dvikrypčiam bendravimui skatinant besimokančiuosius bei juos motyvuojant siekiant užsibrėžtų tikslų. Nurodytas kurso kūrėjo el. pašto adresas įgalina besimokančiuosius kreiptis kilus mokymosi procese iškilusiems klausimams spręsti.

Kokie užduočių tipai bus naudojami mokymesi, apsprendžia mokymosi metodai, t.y. priklausomai nuo to, koks yra požiūris į pati mokymosi procesą (tradicinis, ar atvirasis), tokios užduotys jame bus ir parenkamos. Tradiciniame/atvirajame mokymesi yra būdingos uždaros/atviros, specifinės/multidisciplininės, turinio atgaminimo/kūrybiškos, patirties panaudojimo/aktyvaus eksperimentavimo, unifikuotos/individualizuotos, orientuotos į rezultatą/orientuotos į procesą, abstrakčios/praktinės, orientuotos į veiksmą/skatinančios refleksiją, autonomiškos/skatinančios bendradarbiavimą užduotys. Tradiciniame mokymesi vyrauja uždari, tuo tarpu atvirajame – atviri klausimai. Kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ vyrauja atvirajame mokymesi būdingos užduotys – kūrybiškos, orientuotos į procesą, praktinės, skatinančios bendradarbiavimą. Besimokančiųjų prašoma trumpai prisistatyti sukurtame forume, naudojantis kurse pateikta medžiaga sukurti internetinį dienoraštį WordPress įrankiu. Taip pat atsakyti į savikontrolės klausimus bei atlikti savikritikos testą bei palikti atsiliepimą apie mokymosi kursą jo kūrėjui.

Priklausomai nuo mokytojo ir besimokančiųjų vaidmenų kaitos, parenkamų užduočių tipų bei šių dviejų dedamųjų sąveikos išskiriamos keturios nuotolinio mokymosi perspektyvos (pagal Coomey ir Stephenson [19]): tradicinis specifinių dalykų mokymasis (mokytojo kontroliuojamas mokymas, specifinės užduotys), mokytojo vadovaujamas resursais ir diskusija pagrįstas mokymasis (mokytojo kontroliuojamas mokymas, atviros problemos), savivada grįstas mokymasis bendradarbiaujant (mokinio valdomas mokymasis, atviros problemos), savarankiškas apibrėžtų dalykų mokymasis (mokinio valdomas mokymasis, specifinės užduotys).

Šios perspektyvos atspindi tradicinio ir atvirojo mokymosi procesus, o perėjimą nuo tradicinio mokymosi prie atvirojo mokymosi iliustruoja savarankiškas apibrėžtų dalykų mokymasis bei mokytojo vadovaujamas resursais ir diskusija pagrįstas mokymasis. Kurso

„Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ nuotolinio mokymosi perspektyvos orientaciją galima apibūdinti kaip atvirąjį mokymąsi – tai savivada grįstas mokymasis bendradarbiaujant.

4.1.4. Mokymosi kurso vertinimo strategija

Grįžtamoji informacija apie mokymosi rezultatus atsispindi vertinime ir įvertinime. Tai procesas, kurio metu yra įvertinamas įgytos kompetencijos pokytis. Vertinimo turinys (ką vertiname) yra atskleidžiamas remiantis vertinimo tikslais. Vertinimo tikslu gali būti įgytų žinių, įgūdžių, kompetencijų ar vertybių pokytis. Vertinti galima besimokančiųjų pasiekimus ir pažangą, o taip pat vertinimu skatinti jų mokymosi motyvus, motyvuoti mokymąsi ar tiesiog formalizuoti mokymosi pasiekimus. Visų tikslų iš karto neįmanoma pasiekti – skirtingiems tikslams pasiekti yra naudotini skirtingi vertinimo tipai, metodai, priemonės bei kriterijai.

Vertintojo užduotis yra tinkamai parinkti tokią vertinimo strategiją, kuri leistų pasiekti užsibrėžtus tikslus, kurie gali būti diagnostiniai, ugdomieji ir apibendrinamieji [7]. Diagnostinis vertinimas taikomas mokomosios situacijos pradžioje, siekiant išsiaiškinti besimokančiųjų poreikius. Jo paskirtis – numatyti, kaip seksis besimokantiesiems mokytis toliau ir pritaikyti mokymą prie individualių jų poreikių. Į juos atsižvelgus galima tikėtis stipresnės besimokančiųjų motyvacijos mokytis ir išmolti. Prie ugdomųjų tikslų priskirtina formuojančio vertinimo rūšis. Formuojantis vertinimas atliekamas per visą mokymosi laikotarpį, o jo paskirtis – tobulinti tuos mokymosi proceso aspektus, kuriuos, norint pasiekti gerų išmokimo rezultatų, būtina keisti. Jis leidžia gauti grįžtamąją informaciją ir tobulinti besimokančiųjų mokymą bei mokymąsi. Apibendrinamieji tikslai pasiekiami naudojant suminis vertinimą. Suminis vertinimas taikomas siekiant susumuoti vertinimo rezultatus, t.y. surinkti duomenis apie atliktą darbą, ir jais vadovaujantis nustatyti atlikto darbo kokybės lygį, kuris įvertinamas procentais, balais, pažymiais arba reitingais.

Galima ir mokymosi procesų, veiklos ir rezultatų vertinimo rūšis. Ji parenkama atsižvelgiant į tai, kokius objektus vertinimo procese laikome esminiais, - ar patį mokymosi procesą, ar mokymosi metu vykdomas veiklas, ar jų rezultata. Mokymosi proceso ir veiklų vertinimas yra svarbi sąlyga, norint pasiekti gerų mokymosi rezultatų. Jų vertinimas padeda suvokti, ar mokymosi rezultatai buvo pasiekti viso mokymosi proceso pagalba, ar tai nėra tik atsitiktinumas. Išskirtinos ir socialinio ir personalinio, norminio ir kriterinio vertinimo rūšys. Vertindami mes vadovaujames socialiniais ir personaliniais pagrindais, kurie grindžiami įvairiomis normomis bei standartais. Norminio vertinimo metu aukščiausiu balu įvertinama

geriausiai iš visų besimokančiųjų atlikta užduotis. Kriterinio vertinimo metu lyginama, kaip besimokančiojo atlikta užduotis atitinka jai keliamus iš anksto žinomus reikalavimus – aukščiausias įvertinimas rašomas tuomet, kai reikalavimai patenkinti, o pažymys mažinama, jei užduotis kai kurių reikalavimų nepatenkina.

Atsižvelgiant į tai, kas vertinimo procese atlieka vertintojo vaidmenį, išskiriamas vidinis ir išorinis vertinimas. Vidinis vertinimas siejamas su savikritika, o išorinis – su kitų kritišku požiūriu į besimokančiojo veiklą, jos procesą, rezultatus. Vidinį vertinimo procesą galima vadinti nuolatine vertinamąja savianalize. Būtinis ir išorinis vertinimas, kitų kritiškas požiūris į mūsų darbą ir jo rezultatus siekiant įtikinti kitus, kad mūsų darbas yra efektyvus, o jo rezultatas įvertintas nešališkai. Vienašališką ir dialoginį vertinimą galime skirti pagal besimokančiųjų bendruomenėje pripažįstamas neformalias ar formalias teises susijusias su mokymosi proceso vertinimu. Dialoginis vertinimas grindžiamas vertinimo taisyklėmis, kurios priimamos bendradarbiaujant „vertintojams“ ir „vertinamiesiems“, tuo tarpu vienašališko vertinimo esmė – „vertinamiesiems“ išoriškai nustatytos vertinimo taisyklės.

Pagal vertinimo rezultatų reikšmingumą skiriamas formalus ir neformalus vertinimas. Formalus vertinimas taikomas pabrėžiant socialiai reikšmingus tikslus atitinkančius įvertinimus, kurie yra susiję su pažymiais, kvalifikacijomis, laipsniais. Neformalus vertinimas yra asmenybės tobulėjimo priemonė, tai daugiau atsitiktinis, nereikalaujantis atsiskaitymų „aukštesnei valdžiai“ procesas. Tarpinis, suvestinis ir galutinis vertinimas išskiriamas pagal vertinimo proceso etapus, kurių metu priimame atitinkamus sprendimus. Atsižvelgdami į šiuos tris vertinimo ciklus, galime sakyti, kad priimame tarpinius, suvestinius ir galutinius įvertinimus.

Numatant vertinimo strategiją reikia omenyje turėti vertinimo sistemos komponentus, - atsakymus į klausimus „Kodėl vertinama?“ (kokie yra vertinimo tikslai), „Kas gali būti vertinama?“ (kokie yra vertinimo objektai), „Kas vertina?“ (kas yra vertintojas), „Kaip vertina?“ (vertinimo metodas), „Kada vertina?“, „Vertinimo aiškumas?“. Apibrėžiant vertinimo tikslus pasirenkamas vertinimo tipas. Kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ numatytas vidinis (savikontrolės klausimai, savikritikos testas) ir neformalus vertinimas, kuomet mokymosi proceso rezultatas, besimokančiojo sukurtas internetinis dienoraštis WordPress įrankiu (vertinimo objektas) įvertinamas patrauklumo ir funkcionalumo kriterijais kurso kūrėjo (vertintojo), prie įkeltos užduoties paliekant komentarą su pastabomis, kas yra padaryta gerai, kas galėtų būti geriau, skatinant besimokančiojo tobulėjimą ir už kurso ribų (mokymosi metu sukurto produkto vertinimo metodas).

Savikritikos testas yra skirtas besimokančiojo mokymosi savikontrolei, tad galutiniam užduoties įvertinimui įtakos neturi.

Konstruktyvi grįžtamoji informacija numatoma pasibaigus mokymosi kursui, po 3 savaičių nuo besimokančiojo prisiregistravimo prie mokymosi kurso. Vertinimo tipas nurodomas kuriamo kurso pagrindiniame puslapyje prie skiriamos užduoties sukurti internetinį dienoraštį WordPress įrankiu ir įkelti jo nuorodą. Besimokantiesiems sudaryta galimybė palikti kurso kūrėjui pastabas kurso Atsiliepimų skiltyje (reakcijos įvertinimui) - išsakyti savo nuomonę apie sukurtą mokymosi kursą, teikti pastabas ir pasiūlymus jo tobulinimui.

4.2. Mokymosi kurso pedagoginį modelį atitinkantis technologinių priemonių rinkinys

Kurso „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ pedagoginį modelį atitinkančios technologinės priemonės, padėsiančios konkrečios rūšies mokymosi tikslams pasiekti, parinktos pagal kurse įgyjamų žinių orientaciją bei numatytus mokymosi metodus. Kurso kūrėjui tikslinga pasirinkti tokias technologijas (t. y. tokius mokymo principus, formas, metodus, būdus ir priemones), kurios leistų pasiekti geriausių rezultatų.

Kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“, realizuotame virtualioje mokymosi aplinkoje Moodle, naudojamos virtualios knygos su lentelėmis ir brėžiniais, kurių pagalba atskleidžiamos kurso užduočiai atlikti reikiamos instrukcijos. Virtuali mokymosi aplinka skirta elektroninio mokymosi valdymui ir darbui su studentais palengvinti. Tai įvairių technologinių priemonių visuma, kuri padeda mokyti ir mokytis. Čia besimokantiejiems yra sudaryta galimybė bendrauti su kurso kūrėju bei bendradarbiauti tarpusavyje (el. paštu, diskusijų forume, žinutėmis). Pateikiamos nuorodos į papildomus mokymosi šaltinius. Taip pat yra galimybė sistemiskam besimokančiųjų aktyvumo bei pasiekimų stebėjimui.

Kursas „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ apima pagrindines mokymosi priemones [17] - kurso paskirties, apimties, tikslo, uždavinių aprašymą, mokymosi turinio temas, nuorodas apie bendravimo formas, atsiskaitymų ir vertinimo tvarką. Taip pat mokymosi kalendorių, bendravimo priemones (diskusijų forumą, el. pašta), mokymosi tekstus (teorinę medžiagą, instrukcijas bei žodyną), užduotį, besimokančiųjų darbo tikrinimo ir vertinimo priemones (savikontrolei skirtus klausimus, savikritikos testus), papildomus mokymosi šaltinius (literatūros sąrašą, nuorodas, kontaktinius adresus).

4.3. Mokymosi kurso vertinimo priemonių rinkinys

Remiantis kurso vertinimo strategija, vertinimo objektu numatomas besimokančiojo sukurtas internetinis dienoraštis WordPress įrankiu. Įvykdžius užduotį pateikiamas jo neformalus vertinimas, - konstruktyvi grįžtamoji kurso kūrėjo informacija, kuri besimokantįjį skatintų tobulėti, kuri gali būti svarbi tolimesnėje jo veikloje. Besimokantiesiems sudaryta galimybė kurso kūrėjui palikti pastabas kurso Atsiliepimų skiltyje - išsakyti savo nuomonę apie sukurtą mokymosi kursą, teikti pastabas ir pasiūlymus jo tobulinimui (pačio mokymosi kurso vertinimui atlikti).

Kurse „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ numatytas ir vidinis vertinimas savikontrolės klausimais bei savikritikos testu, automatizuotu vertinimo įrankiu. Remiantis Bloom taksonomijos [25] lygmenimis, yra naudojami žinojimo (apie faktus), supratimo (sąvokos supratimo), taikymo (praktinio taikymo, supratimo demonstravimas) savikontrolės klausimai:

1. Nuo kokio anglų kalbos žodžių junginio kildinamas internetinio dienoraščio pavadinimas angl. *blog*?
2. Kiek kainuoja internetinio dienoraščio kūrimas WordPress įrankiu?
3. Su kokiais socialiniais tinklais WordPress priemonė suteikia galimybę sieti savo kurtus straipsnius taip juos populiarinant?
4. Kokios mobiliųjų įrenginių operacinės sistemos yra pritaikytos WordPress įrankiu kurtiems dienoraščiams?
5. Kas yra WordPress valdiklis? Kokią funkciją jis atlieka?
6. Ar WordPress suteikia galimybę stebėti sukurto tinklaraščio skaitytojų statistiką?
7. Kokiais būdais WordPress įrankiu kuriantys žmonės gali ieškoti įkvėpimo, pasijausti WordPress bendruomenės dalimi?
8. WordPress naudotojai gali skaityti kitų kūrėjų tinklaraščius tam tikra tematika. Kuo remiantis WordPress skirsto tinklaraščius pagal domėjimosi sritis?
9. Įvardinkite vieną svarbiausių WordPress internetinių dienoraščių kūrimo įrankio funkciją.
10. Kokie yra galimi failų, keliamų į kuriamą straipsnį, tipai?
11. Kokiais būdais WordPress įrankiu kurtas internetinis dienoraštis yra optimizuojamas?
12. Kokiu būdu galima apsisaugoti nuo nepageidaujamų straipsnio komentarų (šlamšto, arba angl. *spam*)?

13. Kas gali sudaryti unikalų, internetinio dienoraščio kūrėjo sukurtą, turinio meniu?
14. Apibūdinkite Tuščio lapo funkcijos galimybes.
15. Kokia informacija galima dalintis Viešai matomame profilyje?

Kurso „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ savikritikos testo klausimų banke yra 6 rūšys klausimų (viso 15 klausimų). Naudojami atitikmenų parinkimo klausimai (žr. 12 pav.), rinkimosi iš keleto alternatyvų klausimai (žr. 13, 14 pav.).

Klausimas 1

Neatsakyta

Įvertinti iš 1.00

Norėdami

į kuriamą tekstą įterpti nuorodą, pažymime norimą teksto dalį ir spaudžiame teksto redaktoriuje esantį

Drag answer here

ištrinti nuorodą, pažymime teksto dalį, kurioje nuoroda yra ir spaudžiame

Drag answer here

tekstą skaidyti į dvi dalis, kursorių perkeliame į norimą vietą ir spaudžiame

Drag answer here

Insert Read More Tag mygtuką.

Remove Link mygtuką.

Įterpti/redaguoti nuorodą mygtuką.

12 pav. Atitikmenų parinkimo klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Klausimas 1

Neatsakyta

Įvertinti iš 1.00

Kokį mygtuką www.wordpress.com puslapyje reikia spausti, norint

sukurti naują WordPress paskyrą? Pasirinkite...

susipažinti su WordPress bendruomene? Pasirinkite...

prisijungti prie WordPress paskyros? Pasirinkite...

Get Started mygtuką.

Discover WordPress mygtuką.

Sign In mygtuką.

13 pav. Rinkimosi iš keleto alternatyvų klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Klausimas 1 Neatsakyta Įvertinti iš 1.00	Kas yra domenas (angl. <i>Domain</i>)? Pasirinkite vieną: ☐ a. „Apple“ sukurta operacinė sistema. ☐ b. Universalus informacijos šaltinio adresas. ☐ c. Atviro kodo operacinė sistema. ☐ d. Unikalus internetinio puslapio vardas. ☐ e. Programinė įranga, kurios išeitinį kodą galima laisvai studijuoti, tobulinti, kopijuoti ar platinti.
---	--

14 pav. Rinkimosi iš keleto alternatyvų klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Taip pat kurso savikritikos teste naudojami ir trumpo atsakymo klausimai (žr. 15, 16 pav.) bei Taip/Ne tipo klausimai (žr. 17 pav.).

Klausimas 1 Neatsakyta Įvertinti iš 1.00	Kiek gigabaitų (GB) <i>WordPress</i> skiria nemokamame internetinio dienoraščio kūrimo pakete informacijai talpinti? Atsakymas: <input type="text"/>
---	---

15 pav. Trumpo atsakymo klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Klausimas 1 Neatsakyta Įvertinti iš 1.00	Programinė įranga, kurios išeitinį kodą galima laisvai studijuoti, tobulinti, kopijuoti ar platinti? Atsakymas: <input type="text"/>
---	---

16 pav. Trumpo atsakymo klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Klausimas 1 Neatsakyta Įvertinti iš 1.00	<i>WordPress</i> kurto tinklaraščio turinio meniu gali sudaryti <i>Puslapiai</i> , <i>Nuorodos</i> ir/arba <i>Kategorijos</i> . Pasirinkite vieną: ☐ Teisinga ☐ Klaidinga
---	--

17 pav. Taip/Ne tipo klausimo savikritikos teste pavyzdys.

Atliekant testą, kiekvieną kartą atsitiktinai yra parenkami 10 klausimų iš klausimų banko. Testo bandymų metu yra galimybė pasitikrinti, ar teisingai maštoma. Savikritikos testą, skirtą besimokančiojo mokymosi savikontrolėi, atlikti galima neribotą skaičių kartų, įvertinimų lentelėje pateikiamas aukščiausias įvertinimas.

4.4. Nuotolinio mokymosi kurso teikimo scenarijus

Kurso „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ (žr. 18 pav.) trukmė – trys savaitės (36 ak. val.). Mokymosi tempas dalinai užduotas kurso kūrėjo – metodiniuose nurodymuose nustatomas terminas, kada turėtų būti įveikta konkreti tema. Terminai atsispindi pateiktame studijų kalendoriuje. Pirmąją mokymosi savaitę susipažinama su WordPress įrankiu, jo funkcijomis, įsisavinami pagrindiniai terminai bei praktinio įrankio panaudojimo patarimai. Antroji ir trečioji savaitės skirtos WordPress įrankio prieigos įsisavinimui ir pagrindinės užduoties atlikimui. Žinioms bei įgūdžiams įtvirtinti besimokantieji gali naudotis sudarytais savikontrolės klausimais bei savikritikos testu.

The screenshot shows the course interface for 'WordPress' on the 'KAMINO APSKIRTIES VIŠEJOJI BIBLIOTEKA' website. The interface is in Lithuanian and shows a course overview page. On the left, there is a calendar for the course duration (September 2014) and a list of course modules. The main content area is titled 'Sveiki prisijungti!' (Welcome!) and contains introductory text about the course, a list of tasks, and a list of course materials. On the right, there are several widgets: a WordPress logo, a list of users, a list of courses, a list of subjects, and a list of course materials. The bottom of the page contains contact information for the library.

18 pav. Nuotolinio mokymosi kursas „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“.

Studijuojama nuotoliniu būdu (kontaktinių susitikimų nenumatoma), pateikiamas kurso kūrėjo elektroninis paštas besimokančiųjų konsultavimosi poreikiui patenkinti. Kurso tituliniam puslapyje nurodomi jo tikslai, trukmė, tikslinė grupė, pradiniai gebėjimai bei reikalinga įranga, norint pasiekti užsibrėžtų mokymosi tikslų. Sukurtas besimokančiųjų diskusijų forumas bendradarbiavimui skatinti. Taip pat suteikta galimybė besimokantiejiems bendrauti žinutėmis. Grįžtamajam ryšiui gauti sukurtas atsiliepimų forumas – čia laukiamos pastabos kurso kūrėjui. Metodiniuose nurodymuose pateikiama Moodle virtualios mokymosi aplinkos naudojimo instrukcija.

Kursą sudaro trys temos:

1. WordPress - internetinių dienoraščių kūrimo įrankis. Šiame skyriuje pateiktas WordPress aprašymas, funkcijos, praktiniai panaudojimo patarimai, terminų žodynas bei papildomi šaltiniai;
2. Paskyros WordPress aplinkoje kūrimas. Šiame skyriuje pateikiamos instrukcijos darbo su WordPress pradžiai. Informacija pateikiama elektroninės knygos pavidalu, taip pat yra suteikiama galimybė ją atsisiųsti ir atsispausdinti .pdf formatu;
3. Internetinio dienoraščio kūrimas WordPress įrankiu. Šiame skyriuje pateikiama internetinio dienoraščio kūrimo WordPress įrankiu instrukcija. Informacija taip pat pateikiama elektroninės knygos pavidalu, be to, suteikiama galimybė ją atsisiųsti ir atsispausdinti .pdf formatu.

Besimokančiųjų užduotis - naudojantis kurso medžiaga WordPress įrankiu sukurti internetinį dienoraštį, įkelti jo nuorodą neformaliai vertinimui. Vertinamas sukurto internetinio dienoraščio patrauklumas, funkcionalumas. Kursų pabaigoje išduodamas kurso baigimo pažymėjimas.

Baigusieji kursą išmanys vienos populiariausių atvirojo kodo internetinių dienoraščių kūrimo įrankio WordPress funkcijas, gebės administruoti WordPress įrankiu sukurtą dienoraštį. Kurso tikslinė grupė - Kauno regiono bibliotekų specialistai, norintys prisidėti prie Kauno regiono bibliotekų bendravimo platformos administravimo WordPress įrankiu.

Atsižvelgiant į informacinių technologijų tobulėjimą ir pačių besimokančiųjų atsiliepimus bei pastabas apie mokymosi kursą [Priedas Nr. 3], jis bus tobulinamas tiek turinio, tiek funkcionalumo prasme.

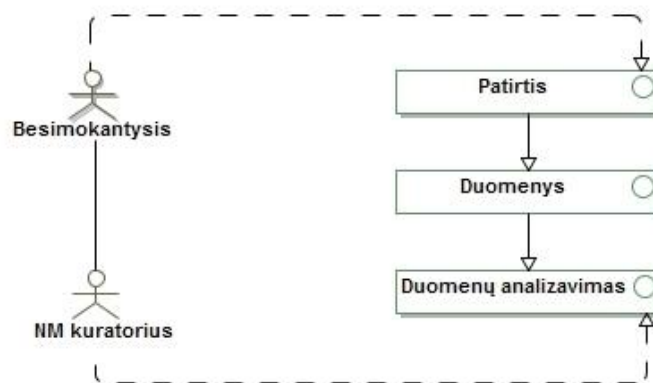
4.5. Institucijos vaidmuo nuotolinio mokymosi kursų teikime

Kauno apskrities viešosios bibliotekos darbuotojai, atsakingi už specialistų kompetencijas bei elektroninių paslaugų plėtrą, Kauno regione įgyvendino pilotinį mokymo kursą, kuris buvo vykdomas nuotoliniu būdu. Kurso pritaikymą nuotoliniam mokymui patikėta elektroninių paslaugų plėtros grupės darbuotojams. Pilotinio nuotolinio mokymosi kurso tematika susijusi su informacinių technologijų naujovėmis, kurios šiuo metu yra labai aktualios sparčiai besivystančioje informacinėje visuomenėje. Kursas realizuotas Moodle VMA. Pasitelkus visą informacinių technologijų įvairovę, buvo stengiamasi sudaryti puikias sąlygas ne tik bibliotekininko kvalifikaciją tobulinti, bet ir dalintis tarpusavyje savo patirtimi, pagelbėti vienas kitam spęsti mokymosi procese iškilusias problemas, o taip pat galimybę besimokantiesiems nuotoliniu būdu bendrauti, keistis idėjomis, komentuoti, ieškoti bendrų sprendimų. Šios galimybės motyvuoja, suburia bendram darbui, kas yra neatsiejamas dalykas nuotolinio mokymosi procese.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos Strateginės plėtros ir inovacijų centro Kompetencijų grupė organizuoja konferencijas, įtraukia Kauno regiono bibliotekas į įvairius pačių specialistų įgyvendinamus projektus, organizuoja tradicinius mokymus (seminarus, paskaitas, praktikumus ir kt.). Tuo tarpu nuotoliniai mokymai, kaip kvalifikacijos kėlimo būdas, organizuoti iki šiol nebuvo.

Nuotolinio mokymosi būdo pasirinkimą sąlygojo bibliotekos finansinės galimybės – siekiama apmokėti kuo daugiau bibliotekos specialistų su kuo mažesnėmis išlaidomis. Organizuojant įprastus mokymus, seminarus suformuotos bibliotekos specialistų grupės iš viso Kauno regiono (Kauno ir Birštono miestai bei Kauno, Kaišiadorių, Prienų, Raseinių, Kėdainių ir Jonavos rajonų savivaldybės) yra kviečiamos atvykti į Kauno apskrities viešąją biblioteką, kaip metodinį centrą, ir tam turi būti skiriamos lėšos kelionės išlaidoms apmokėti. Organizuojant nuotolinius mokymus šių išlaidų galima išvengti. Studijos teikiamos asinchroniniu būdu, - kontaktinių susitikimų nenumatoma.

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje teikiamo nuotolinio mokymosi kokybę planuojama palaikyti nuolat vykdant kokybinį kursų teikimo vertinimą. Sukaupiti besimokančiųjų duomenys apie jų mokymosi nuotoliniu būdu patirtį [priedas Nr. 3] – grįžtamasis ryšys - bus naudojami ateityje organizuojamiems nuotolinio mokymosi kursams tobulinti. (žr. 19 pav.) Šių duomenų analizė taps pagrindiniu rodikliu, kuriuo remiantis bus tobulinamas visas mokymosi procesas.

19 pav. Kokybinio kursų teikimo vertinimo schema.

Kokybinio vertinimo duomenys gali būti gaunami iš besimokančiųjų diskusijų forumuose, atsiliepimų pateiktų VMA žinutėmis, ar el. laiškais. Besimokantieji turėtų būti skatinami išsakyti savo nuomonę tiek mokymosi proceso, tiek mokymosi turinio klausimais. Tik analizuodama besimokančiųjų patirtį mokantis nuotoliniu būdu institucija pasieks pagrindinį tikslą – teikti kokybiškas nuotolinio mokymosi studijas.

Išvados ir rekomendacijos

1. Įvairiose pasaulio šalyse regioninės (apskritis) bibliotekos atlieka viso viešojo bibliotekų tinklo koordinatoriaus vaidmenį, t.y. teikia metodinę paramą jų veiklai, rūpinasi bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimu, tarpbibliotekinių iniciatyvų ir programų koordinavimu, bendrų informacijos sistemų diegimu ir priežiūra. Šiai dienai bibliotekininkystės specialistų rengimo ir profesinio tęstinio mokymo srityje pastebima neigiama tendencija – bibliotekininkystės specialistų ugdymo infrastruktūros nykimas. Iki šiol veikusi kvalifikacijos kėlimo sistema žlugo dar 2011 metais, panaikinus Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą. Šiuo metu jokia nauja kvalifikacijos sistema nesukurta – šis aspektas kelia nerimą dėl bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ateities. Kauno apskrities viešoji biblioteka konsultuoja visuomenę bei kitas bibliotekas, teikia joms įvairias paslaugas, todėl bibliotekai svarbu turėti aukštos kvalifikacijos nuolat besitobulinančius darbuotojus. Analizuodami Lietuvos nuotolinio mokymosi kontekstą, galima daryti prielaidas, kad biblioteka, kaip institucija, turi potencialą pasinaudoti nuotolinio mokymosi teikiamais privalumais.
2. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykdyta apklausa Kauno regiono bibliotekininkams, kuria siekiama sužinoti jų poreikį naujų kompetencijų įgijime taikyti nuotolinio mokymosi metodą bei nuomonę apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia. Parengtos anketos klausimai sudaryti taip, kad būtų galima atskleisti respondentų požiūrį į nuotolinio mokymosi metodą bei apie šio metodo taikymo galimybę bibliotekininkų kvalifikacijai kelti. Sudarytos anketos pagalba Kauno regiono bibliotekų specialistai išreiškė savo nuomonę ir apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia. Remiantis reprezentatyvios apklausos rezultatais, kvalifikacijos tobulinimo galimybė nuotoliniu būdu yra įvertinta teigiamai, kas kvalifikacijos tobulinimo nuotoliniu būdu idėją skatina plėtoti ir toliau.
3. Sukurta bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema - technologinių bei pedagoginių priemonių visuma, įgalinanti nuotolinio mokymosi kursų bibliotekų specialistams, skirtų kvalifikacijos kėlimui, organizavimą. Prieš pradėdant organizuoti kvalifikacijos kėlimo renginius nuotoliniu būdu, reikalinga iširti nuotolinio mokymosi kursų bei paramos besimokantiems nuotoliniu būdu poreikį. Tyrimo rezultatų analizė sąlygoja nuotolinio mokymosi kurso tematikos pasirinkimą bei paramos, besimokantiems nuotoliniu būdu, koncepciją. Turint nuotolinio mokymosi kurso idėją

bei suformulavus paramos teikimo koncepciją, rengiamas nuotolinio mokymosi projektas, - naudojamos technologijomis, įgalinančiomis realizuoti mokymąsi nuotoliniu būdu. Parengiamas nuotolinio mokymosi projekto realizavimo planas. Nuotolinio mokymosi kursas kuriamas remiantis poreikiu ir projekte numatytais technologijomis. Kursas ruošiamas pagal tam tikrą pedagoginį modelį, taip pat apibrėžiamas institucijos vaidmuo nuotolinio mokymosi kursų teikimo kontekste.

4. Remiantis bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo nuotoliniu būdu sistema, parengtas nuotolinio mokymosi infrastruktūros projektas, numatytas jo realizavimo planas. Pagal nuotolinio mokymosi kurso pedagoginį modelį sukurtas nuotolinio mokymosi kursas „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ bibliotekininkų kvalifikacijai kelti, kursas realizuotas pagal paruoštą kurso teikimo scenarijų.
5. Teikiant nuotolinio mokymosi kursą, reikia atsižvelgti į atlikto poreikio tyrimo duomenų analizę, kuri atskleidė, jog mokantis nuotoliniu būdu vienas iš geriausiai įvardintų pageidaujamos paramos būdų yra vaizdo įrašo su iškilusios problemos sprendimu pateikimas. Šiam paramos būdui įgyvendinti reikalinga(-os) technologija(-os), kurios(-ių) pagalba būtų galima teikti efektyvią ir kokybišką pagalbą besimokančiajam nuotoliniu būdu. Nusprendus mokymosi procese naudoti ekrano vaizdo įrašymo technologijas, pravartu išsirinkti labiausiai poreikius atliepiančią technologiją ir, išlaikant vaizdo įrašų vientisumą, ją naudoti viso mokymosi medžiagos ruošimo proceso metu. Ekrano vaizdo įrašymo technologiją naudojant nuotolinio mokymosi procese, mokymo medžiaga praturtinama netik tekstiniu, bet ir vaizdiniu (vaizdiniu ir garsiniu) turiniu. Be to, įrašytą vaizdą galima peržiūrėti bet kuriuo metu, tiek kartų, kiek besimokantysis to pageidauja, kas leidžia mokymosi medžiagą įsisavinti efektyviau. Sukurti geram vaizdo įrašui reikalingas praktikavimasis – ilgainiui, įsisavinus konkrečios technologijos savybes, mokymosi medžiaga, ruošta ekrano vaizdo įrašymo programa įgaus profesionalumo, o tuo pačiu ir praturtins mokymosi procesą, padarys jį efektyvesnį.

Literatūra

1. Adult Learning in the Social Context / Jarvis, Peter, London: Croom Helm 1987.
2. „Apie LieDM“. [Tinkle]. Available: <http://www.liedm.lt/cms/liedm/app?service=external/index&sp=3123&sp=3100>. [Kreiptasi 10 10 2013].
3. „Apie LVU programą“. [Tinkle]. Available: <http://www.lvu.lt/cms/liedm/app?service=external/index&sp=3063&sp=2220>. [Kreiptasi 10 10 2013].
4. Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas, Žin., 2003, Nr. 38-1739.
5. Brick, B. ir Holmes, J. (2008) „Using Screen Capture Software for Student Feedback“ In: Klinshuk, D. Sampson, G., Spector, J.M., Isaias, P. , and Ifenthaler, D. (eds.) Cognition and Exploratory Learning in Digital Age: Proceedings of the IADIS CELDA 2008 Conference, Freiburg, Germany: 339-342.
6. „Choosing a Screencasting Tool“. [Tinkle]. Available: <http://www.indoition.com/screencasting-tool-choosing.htm>. [Kreiptasi 20 11 2014].
7. Distancinio mokymo realijos ir perspektyvos : potencialių distancinio mokymo vartotojų požiūris / Targamadzė, Vilija. Tamošiūnienė, Lora. Iš: Profesinis rengimas : tyrimai ir realijos. 2003, p. 190–199.
8. „Ekrano vaizdo fiksavimas (ekrano spausdinimas)“. [Tinkle]. Available: <http://windows.microsoft.com/lt-lt/windows/take-screen-capture-print-screen#take-screen-capture-print-screen=windows-7>. [Kreiptasi 20 11 2014].
9. „Ezvid Video Maker: World’s Easiest Screen Recorder“. [Tinkle]. Available: <http://www.ezvid.com/>. [Kreiptasi 20 11 2014].
10. Houssaye J., Le triangle pédagogique. Théorie et pratiques de l'éducation scolaire, Peter Lang, Berne, 2000.
11. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo 4, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymas (2010 m.).
12. Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų plėtros veiksmių ir tendencijų analizė, dr. Z. Manžuch, dr. E. Macevičiūtė, B. Adomavičius, Vilnius 2012.

13. Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų strategijų, kokybinių ir kiekybinių veiklos rodiklių tyrimas, dr. Zinaida Manžuch, dr. Gintarė Tautkevičienė, Vilnius 2014.
14. Learning Orientations and Study Contracts / Beaty, Liz. Gibbs, Graham. Morgan, Alistair. Iš: The Experience of Learning: Implications for teaching and studying in higher education, Edinburgh: University of Edinburgh, Centre for Teaching, Learning and Assessment, 2005, p. 72-86.
15. „LITMIS programa“. [Tinkle]. Available: <http://www.liemsis.lt/turinys/apie-programa>. [Kreiptasi 10 10 2013].
16. „Moodle vadovas“. [Tinkle]. Available: http://moodle.ktu.lt/file.php/1/Moodle_vadovas.pdf. [Kreiptasi 20 06 2014].
17. Nuotolinių studijų organizavimas: strategijos ir technologijos: monografija / Kraujutaitytė, Linutė, Pečkaitis, Justinas Sigitas, Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2003.
18. Nuotolinis suaugusiųjų mokymas(is) mokymosi visą gyvenimą kontekste / Rutkienė, Aušra. Trepulė, Elena. Iš: Acta Paedagogica Vilnensia. 2009, p. 29-42.
19. Online learning: it is all about dialogue, involvement, support and control – according to research / Stephenson, John. Coomey, Marion. Iš: Teaching & Learning Online Pedagogies for New Technologies, Kogan Page Limited, 2001.
20. Salmon, G., E-moderating: The key to teaching and learning online. New York: Routledge, 2011.
21. „ShareX: Screenshot Capture, Upload, And Share All Wrapped Into One“. [Tinkle]. Available: <http://www.makeuseof.com/tag/sharex-screenshot-capture-upload-share/>. [Kreiptasi 20 11 2014].
22. Švietimo problemos analizė, „Nuotolinis mokymasis: mokymosi galimybių išplėtimas“, birželis 2012. [Tinkle]. Available: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/465_3f3c5cac204c3a7f94372ab7c21ecf4e.pdf. [Kreiptasi 10 10 2013].
23. Rajonų, miestų ir apskričių viešųjų bibliotekų bibliotekininkų profesinis ugdymas: tyrimo rezultatai, Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2011.

24. „Screencasting for educators“. [Tinkle]. Available: <http://blog.discoveryeducation.com/blog/2014/01/01/screencasting/>. [Kreiptasi 20 11 2014].
25. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals / Bloom, Benjamin, New York: David McKay Company, 1956.
26. Udell, Jon. „Jon Udell: Name that genre“. [Tinkle]. Available: <http://jonudell.net/udell/2004-11-15-name-that-genre.html>. [Kreiptasi 20 11 2014].

Priedai

Nr. 1

Apklausa „Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimas nuotoliniu būdu“

Nuotolinis mokymas – mokymas, kai mokantysis (ar mokomąją medžiagą pateikiantysis) yra kitoje vietoje nei ją gaunantis besimokantysis. Šiais laikais nuotolinis mokymas paprastai suprantamas kaip mokymasis per internetą ar panaudojant vietinius kompiuterinius tinklus.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos Strateginės plėtros ir inovacijų centro Elektroninių paslaugų plėtros grupė kviečia dalyvauti apklausoje apie Kauno regiono bibliotekininkų poreikį kvalifikaciją kelti nuotoliniu būdu. Siekiama sužinoti Jūsų nuomonę apie galimybę bibliotekininko kvalifikacijos kėlime naudoti nuotolinio mokymosi metodą, o taip pat išsiaiškinti pageidaujamos pagalbos, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, pobūdį.

Apklausos anketos pildymui sugaišite apie 15 minučių. Patikiname Jus dėl pateikiamos informacijos konfidencialumo. Prašytume sekti prie kiekvieno klausimo pateiktus komentarus, kurie padės Jums kokybiškai užpildyti apklausos anketą.

Anketą prašytume užpildyti iki vasario 15 d. Jei pildant anketą iškiltų klausimų, ar norėtumėte pasikonsultuoti, galite kreiptis į KAVB Elektroninių paslaugų plėtros grupės vyresniąją metodininkę Vilną Darbutienę el. paštu v.darbutiene@kvb.lt, arba tel. nr. (8 37) 32 44 50.

Dėkojame už bendradarbiavimą ir skirtą laiką!

1. Jūsų amžius:

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

- Iki 30 metų
- Nuo 30 metų iki 50 metų
- Daugiau nei 50 metų

2. Jūsų išsilavinimas:

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

- Aukštasis
- Aukštesnysis
- Profesinis

4. Vidurinis

3. Jūs esate:★

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Bibliotekininkas
2. Vyresnysis bibliotekininkas
3. Vyriausiasis bibliotekininkas
4. Bibliografas
5. Vyresnysis bibliografas
6. Vyriausiasis bibliografas
7. Metodininkas
8. Vyresnysis metodininkas
9. Vyriausiasis metodininkas
10. Skyriaus vedėjas
11.

4. Jūsų bibliotekinio darbo stažas yra:★

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Iki 1 metų
2. Nuo 1 iki 5 metų
3. Nuo 5 iki 10 metų
4. Daugiau kaip 10 metų

5. Jūs dirbate:★

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Pagrindinėje bibliotekoje
2. Bibliotekos filiale

6. Kaip dažnai naudojate kompiuteriu darbo tikslais?★

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Kompiuteriu naudojuosi visą darbo dieną
2. Kompiuteriu naudojuosi tik retkarčiais
3. Kompiuteriu praktiškai nesinaudoju

7. Kiek valandų per dieną turite galimybę naudotis internetu?*

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Iki valandos
2. Nuo valandos iki keturių valandų
3. Nuo keturių valandų iki aštuonių valandų
4. Neribotą laiką
5. Galimybės neturiu

8. Kiek valandų per dieną turite galimybę naudotis internetu saviugdai?*

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Iki valandos
2. Nuo valandos iki keturių valandų
3. Nuo keturių valandų iki aštuonių valandų
4. Neribotą laiką
5. Galimybės neturiu

9. Kiek kartų teko dalyvauti nuotoliniuose mokymuose?*

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. 1 kartą
2. 2-5 kartus
3. Daugiau nei 5 kartus
4. Dalyvauti neteko (pereikite prie 11 klausimo)

10. Kur įgijote nuotolinio mokymosi patirties?

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. Savo institucijoje organizuojamuose kursuose
2. Kitoje institucijoje organizuojamuose kursuose
3. Savarankiškai
4.

11. Kaip Jūs vertinate nuotolinio mokymosi metodo patogumą?*

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Labai patogus
2. Patogus
3. Nelabai patogus
4. Nepatogus

12. Įvertinkite nuotolinio mokymosi bruožų svarbą Jums asmeniškai:★

Vertinimas nuo 1 iki 5, kur 1 - "visiškai nesvarbu", 5 - "labai svarbu":

	1	2	3	4	5
Nuotolinio mokymosi pamokų kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Mažesnės laiko sąnaudos	☐	☐	☐	☐	☐
Lankstumas - galimybė rinktis, kada ir kur mokytis	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė mokytis savarankiškai	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimas tarp besimokančiųjų	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kaip manote, kuris mokymosi metodas - nuotolinis ar tradicinis - Jus asmeniškai labiau motyvuoja įgyti žinių?★

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Nuotolinis
2. Tradicinis
3. Abu vienodai motyvuoja
4. Nuo metodo mano motyvacija nepriklauso
5. Sunku pasakyti

14. Kokių žinių ir įgūdžių norėtumėte gauti mokantis nuotoliniu būdu:★

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. Asmeninio tobulėjimo
2. Profesinio tobulėjimo
3. Praplėsti bendruosius gebėjimus
4. Praplėsti specifinius gebėjimus
5.

15. Kurioje srityje norėtumėte tobulintis nuotoliniu būdu?★

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. MS Office programų

2. Nuotraukų redagavimo programų
3. Vaizdo įrašų redagavimo programų
4. Turinio valdymo sistemų
5. Užsienio kalbų
6.

16. Kaip manote, kurios IKT (informacinių komunikacinių technologijų) priemonės yra naudingos, mokantis nuotoliniu būdu? 🗳️

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. Tinklaraščiai (Blogger, Wordpress ir kt.)
2. Dokumentų kūrimo redagavimo įrankiai (Wikispaces, GoogleDocs ir kt.)
3. Socialinių nuorodų sistemos (Delicious, Diigo ir kt.)
4. Agregatoriai (Bloglines, iGoogle ir kt.)
5. Vaizdo įrašų kaupimo/dalijimosi priemonės (Flickr, Youtube, Slideshare ir kt.)
6. Socialiniai tinklai (Facebook, LinkedIn ir kt.)
7.

17. Ar šiuo metu Jums pakanka darbo su IKT įgūdžių? 🗳️

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Pakanka (pereikite prie 19 klausimo)
2. Nepakanka

18. Kurioje srityje IKT įgūdžių įgijimo ar tobulinimo norėtumėte?

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. Pradinio kompiuterinio raštingumo
2. Praktinių IKT panaudojimo galimybių
3.

19. Koku būdu teikiama pagalba, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, Jums būtų naudingiausia? 🗳️

Pažymėkite visus, kurie tinka:

1. Nuoroda į vaizdo įrašą su iškilusios problemos sprendimu
2. Galimybė konsultuotis drauge su besimokančiais kolegomis
3. Asmeninė žinutė, pateikta virtualioje mokymosi aplinkoje

4. El. laiškas
5. Pokalbis telefonu
6.

20. Nuotolinių mokymų metu į Jums išlikusį klausimą mokymus koordinuojantis žmogus turėtų atsakyti: 🇺🇸

Pasirinkite vieną iš tolesnių atsakymų:

1. Valandos bėgyje
2. Nedelsiant
3.

21. Kaip manote, kokias savybes svarbu turėti nuotolinius mokymus vedančiajam asmeniui? 🇺🇸

Vertinimas nuo 1 iki 5, kur 1 - "visiškai nesvarbu", 5 - "labai svarbu":

	1	2	3	4	5
Gebėjimas visapusiškai informuoti besimokančiuosius	☐	☐	☐	☐	☐
Besimokančiųjų įtraukimas į problemų sprendimą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebėjimas motyvuoti mokytis	☐	☐	☐	☐	☐
Buvimas savo srities žinovu	☐	☐	☐	☐	☐
Gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti	☐	☐	☐	☐	☐
Adekvati reakcija į besimokančiajam iškilusias problemas	☐	☐	☐	☐	☐
Įvertinimo pateikimas laiku	☐	☐	☐	☐	☐
Grįžtamojo ryšio suteikimas	☐	☐	☐	☐	☐

22. Jūsų pastabos ir pasiūlymai:

Nr. 2

Nuotolinio mokymosi kurso baigimo pažymėjimas

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS
NACIONALINĖ
MARTYNO
MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

KAUNO APSKRITIES
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Pažymėjimas

Eglė Grigaitė

2014 m. spalio 27 d. – lapkričio 16 d.

baigė Kauno apskrities viešosios bibliotekos organizuotą

36 ak. val. nuotolinio mokymosi kursą

„Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“

Bibliotekos direktorė

Asta Naudžiūniene

Nr. 3

Nuotolinio mokymosi kurso „Internetinių dienoraščių kūrimo įrankis WordPress“ atsiliepimai

„Man mokymų medžiaga atrodo aiški ir tikrai detali. Apskritai nuotoliniai mokymai yra gėris, nes nereikia niekur važiuoti, o rezultatus labai aiškiai galima matyti.“ *Neringa Pakalnytė. Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka*

„Labai ačiū jums už gerą projektą.“ *Birutė Jonykaitė, Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka*

„Laba diena, Vilma, ačiū už įvertinimą ir komentarą. Kai prasidėjo šis nuotolinių mokymų kursas, dar buvau nebaigus kitų nuotolinių, tad truputį vėlavau ir išokau į „jau pajudėjusį traukinį“ :) Lapkričio 1 d. pradėjau galvoti, kad turiu pradėti, o kai tik prisijungiau ir pradėjau. Sunkiausia buvo nuspręsti, ką publikuoti? Nesu labai kūrybinga, asmeninių išgyvenimų taip pat nemėgstu viešinti, tad teko pasukti galvą. Pasirinkau šventes, nes man pasirodė lengva tema :) Dabar taip negalvoju :) Publikacijos tik apie šventes nuobodžios, prireikė intarpų. Čia apie turinį... O pats tinklaraščio kūrimas pareikalavo žinių, pasiskaitymo, eksperimentavimo, derinimo... Negaliu pasakyti, kad buvo labai lengva. Gal IT specialistams tai labai paprasta, bet baigus bibliotekininkystės mokslus, reikia pasimokyti. Ačiū, nuotolinių mokymų dėka išmokau sukurti tinklaraštį. Tobulėjimui ribų nėra. Manau, kad dar patobulės ir turinys, ir išvaizda :) Mokymų medžiaga buvo aiški, kurdamą tinklaraštį ja naudojausi. Kiek painokas man pasirodė testas. Gal dėl anglų kalbos :) Dėkoju už mokymus ir linkiu sėkmės Jūsų darbuose! Iki susitikimų - virtualių ir tikrų :)“ *Regina Lukoševičienė, Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka*

„Gerb. Vilma, dėkoju už profesionaliai parengtus kursus ir gražų bendravimą.“ *Gailutis Laukagalis, Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka*

„Ačiū už kursus. Nors laiko labai trūko, nes ruduo gausus bibliotekose renginiais, tačiau prie gero noro viską įmanoma padaryti, juo labiau, kad kurso medžiaga pateikta labai aiškiai. Net ir tiems, kurie neturi anglų kalbos pradmenų, manau labai pravertė žodynėlis. Tinklaraštį mėginsiu pildyti ir toliau. Ačiū.“ *Daiva Jankauskienė, Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka*

„Laba diena, didelis ačiū kurso kūrėjams. Nepaisant laiko ir „galbūt“ gabumų stokos, vis tiek kažką išmokau. Nuotoliniai kursai labai reikalingi, tai tikrai patogus (žinoma, jei nepaveda technologijos ;). Dėstytojai komplimentas už tai, - medžiaga išdėstyta puikiai,

nebuvo „kirvis“, kantriai ir suprantamai aiškino „studentams“. Laukiame naujų iššūkių ir linkime sėkmės!“ *Marija Žilienė, Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka*

„Laba diena, labai dėkoju už sudarytą galimybę mokytis nuotoliniu būdu ir už profesionaliai parengtą mokymosi kurso programą. Labai svarbu žinoti informacijos sklaidos galimybes ir būdus tai padaryti. Laiko būtent šiuo metu stygius (darbo planavimas kitiems metams, projekto Kultūros Tarybai rengimas, Šiaurės šalių bibliotekų savaitės renginiai ir kiti darbai) neleido įsigilinti į šio „blog‘o“ paskirtį, adresatą, tačiau sugebėdama naudotis internetinio dienoraščio kūrimo WordPress įrankiais, apie jo turinį ir funkcionalumą būtinai pagalvosiu artimiausiu metu ir panaudosiu skyriaus darbo viešinimui, informacijos apie vaikiškas knygas sklaidai. Dar kartą ačiū ir geros dienos.“ *Jolanta Gudeikytė, Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka*

„Laba diena, labai džiaugiuosi ,kad turėjau galimybę mokytis nuotoliniu būdu ir susikurti tinklaraštį, kurį žadu ir toliau naudoti bibliotekos viešinimui. Ačiū už suteiktas žinias ir galimybę, nors laiko tai tikrai labai trūko, tačiau gelbėjo tai, kad mokytis buvo galima bet kuriuo metu. Geros dienos ir iki naujų susitikimų virtualioje erdvėje.“ *Nijolė Kmeliauskienė, Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka*

„Mokymo medžiaga puikiai išdėstyta PDF failuose, gal kiek juose trūko aktyvių nuorodų. Man pasirodė kiek per ilgas laikas įsisavinimui, nežinau. Norėtusi ir sudėtingesnių mokymų. Tikrai ačiū Vilmai, ji šauniai padirbėjo. Linkiu sėkmės darbuose organizatoriams ir visiems besimokantiems :)“ *Irena Urbonavičiūtė, Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka*

„Sveiki, dėkoju už puikią mokomąją medžiagą, už nepriekaištingą vadovės darbą, jos operatyvumą ir komplimentus :) Šių kursų dėka, pačiai sau netikėtai, suvokiau esminius skirtumus tarp internetinės svetainės ir internetinio dienoraščio, kaip informacijos sklaidos priemonių, jų paskirties. Būtinai šias žinias pritaikysiu praktikoje. Linkiu sėkmės ateities darbuose ir nepristigti kūrybinių idėjų! Pirmas blynas neprisivilo, puiku! :D“ *Jūratė Šeputienė, Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka*

BIBLIOTEKININKŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMO NUOTOLINIŲ BŪDŲ SISTEMA: POREIKIO TYRIMAS

Vilma Darbutienė

Kauno technologijos universitetas, Lietuva

The distance training system for librarians: research of need

Abstract. Library specialist's training system has collapsed in 2011. Currently there is no training system for librarians in Lithuania. Regional (County) libraries perform the role of coordination of the libraries network, i.e., provide methodological support in their activities, taking care of librarian upskilling, etc. It is important to keep highly skilled employees not only in the regional library, but in all libraries network too. Poor financial capacity is heavily restricting the development possibilities of staff skills outside the workplace. It is a key aspect of the influence of library training events to launch remotely. Analyzing Lithuanian distance learning context, it is possible to assume that the library as an institution has the potential to take advantage of the benefits of distance learning. It is a flexible and efficient way to lifelong learning through information technology progress of development and their diversity. So the distance training system for librarians - technological and pedagogical set of measures that enables distance learning courses for developing the skills of the librarians - has to be created.

Keywords: *distance training, system, librarian, library*

ĮVADAS

Gyvename informacijos amžiuje, kuriame informacija bei informacinės technologijos yra įgavusios dominuojantį vaidmenį visose mūsų veiklos srityse. Ypatingai ši tendencija pastebima žmogaus profesinėje veikloje. Šiuolaikiniame dinamikos kupiname gyvenime žmogus turi būti nuolat besimokančiu, atnaujinančiu ir gilinančiu savo žinias. Šiuolaikinėje bibliotekoje, einančioje koją su technologijų vystymusi, dirbantis bibliotekininkas turi tapti aukštos kvalifikacijos specialistu, kuris nuolat mokosi, atnaujina ir gilina savo žinias netik kaip nacionalinės ir pasaulio kultūros puoselėtojas. Kartu su tradicinėmis funkcijomis, tokiomis kaip fondų komplektavimas, saugojimas, pateikimas visuomenei, jis turi mokėti naudotis informacinėmis technologijomis tiek savo poreikiams, tiek ir kompiuterinio raštingumo mokyti kitus, konsultuoti, informuoti apie informacinių technologijų naujoves, skatinti jomis naudotis. [5]

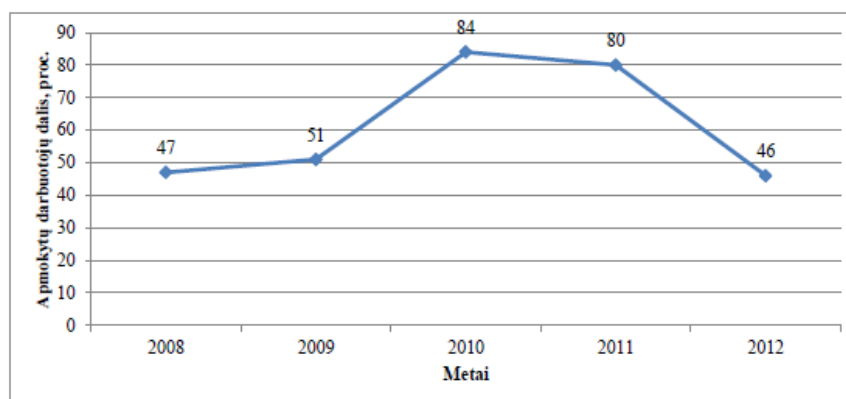
Tobulėjančios informacinės ir komunikacinės technologijos išplečia galimybes profesinėje veikloje tobulėti naudojantis nuotoliniu mokymu. Tai nuoseklus mokymasis, kai besimokantysis ir tas, kuris moko, skiria laiką ir erdvę, o bendravimas ir bendradarbiavimas,

mokymosi medžiaga pateikiama informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis. Šis lankstus, taupantis dirbančių žmonių laiką mokymosi būdas, pasitelkiant informacinių technologijų išsivystymo lygį ir jų įvairovę, yra veiksmingas skatinant mokymąsi visą gyvenimą. [4] Naudojantis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis išplečiamos galimybės kvalifikaciją tobulinti neapribojant savęs laiku ar erdve. Menkos bibliotekos finansinės galimybės, stipriai apribojančios jos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ne darbo vietoje, yra pagrindinis aspektas, turintis įtaką bibliotekai kvalifikacijos kėlimo renginius pradėti organizuoti nuotoliniu būdu. Tai lankstus ir veiksmingas mokymosi visą gyvenimą būdas, pasitelkiantis informacinių technologijų išsivystymo lygį ir jų įvairovę.

NUOTOLINIS MOKYMASIS KVALIFIKACIJOS KĖLIMO KONTEKSTE

Įvairiose pasaulio šalyse regioninės (apskritis) bibliotekos atlieka viso viešojo bibliotekų tinklo koordinatoriaus vaidmenį, t.y. teikia metodinę paramą jų veiklai, rūpinasi bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimu, tarpbibliotekinių iniciatyvų ir programų koordinavimu, bendrų informacijos sistemų diegimu ir priežiūra. Šiai dienai bibliotekininkystės specialistų rengimo ir profesinio tęstinio mokymo srityje pastebima neigiama tendencija – bibliotekininkystės specialistų ugdymo infrastruktūros nykimas. Dėl menko bibliotekininkystės profesijos populiarumo aukštosiose mokyklose nyksta bibliotekų specialistų rengimo studijų programos, be to, Lietuvoje jau nebeegzistuoja bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo sistema.

Iki šiol veikusi kvalifikacijos kėlimo sistema žlugo dar 2011 metais, panaikinus Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą. Šiuo metu jokia nauja kvalifikacijos sistema nesukurta – šis aspektas kelia nerimą dėl bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ateities. Bibliotekos pačios turi imtis iniciatyvų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo srityje savo institucijoje ir tarpinstituciniu mastu, kas leidžia daryti prielaidą nebeegzistuojančio profesinio tęstinio mokymo tiekėjo funkcijos perėmimo. [2] Apskričių bibliotekininkų specialistai, teikiantys metodinę paramą viešosioms bibliotekoms, turi turėti atitinkamą kvalifikacijos lygį, kur, esant tokiai situacijai, pasiekti sunku.

1 pav. KAVB darbuotojai, dalyvavę mokymuose 2008-2012 m., procentais. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys, nacionalinis bibliotekų statistikos modulis.

Skaičiuojant rodiklį, mokymo renginiais laikyti mokymo kursai, paskaitos bei kiti renginiai, kurie organizuoti pagal išankstinę mokymo programą ir skirti išugdyti konkrečius darbuotojų gebėjimus. Diagramoje (1 pav.) matyti kvalifikaciją kėlusiu darbuotojų skaičiaus didėjimas 2010-2011 m. - aukštesnis kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičius siejamas su 2009-2011 m. vykdomu projektu „Apskričių viešųjų bibliotekų kvalifikacijos ir viešųjų paslaugų teikimo gebėjimų tobulinimas“, taip pat projektą – „Bibliotekos pažangai“ (2008-2012 m.) ir Lietuvos bibliotekų draugijos iniciatyvos „Bibliotekų asociacijų stiprinimas“ (2010-2012 m., pagal IFLA programą). Tuo tarpu 2012 m. rodiklio reikšmė byloja apie tai, kad jei jis išliks nekintamas, bibliotekos darbuotojas gali tikėtis dalyvauti mokymuose vidutiniškai kartą per 2 metus, kas yra nepakankama norint nuosekliai kelti kvalifikaciją. [3]

Į kvalifikacijos kėlimo situaciją galima pažvelgti ir pasitelkiant papildomą informaciją apie tai, kokius kitus profesinio mokymosi būdus tiriamu laikotarpiu pasitelkė Kauno apskrities viešosios bibliotekos darbuotojai (žr. 1 lent.).

1 lentelė KAVB darbuotojų dalyvavimas kvalifikacijos kėlimo renginiuose 2008-2012 m. Šaltinis: KAVB darbuotojų pateikti duomenys.

Darbuotojai (asmenimis) / Metai	2008	2009	2010	2011	2012
Dalyvavo konferencijose ir/ar seminaruose	50	24	111	66	102
Klausėsi KAVB organizuotų paskaitų	160	N/D	85	69	64
Stażavosi Lietuvos ir užsienio institucijose	1	2	1	0	1
Studijavo aukštojoje mokykloje	1	0	0	N/D	1

Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistai tiriamu laikotarpiu aktyviai dalyvavo seminaruose, konferencijose, kvalifikaciją kėlė bibliotekos organizuotose paskaitose. Šie duomenys leidžia teigti, kad biblioteka rūpinasi darbuotojų profesinių gebėjimų tobulinimu ir šiai dienai svarbu sugebėti išlaikyti pasiektus kvalifikacijos kėlimo laimėjimus ir toliau. [3]

Analizuojant Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo būdus, matyti, kad specialistai žinių semiasi naudodamiesi įvairiomis projekcinėmis lėšomis, remdamiesi bendradarbiavimo sutartimis vyksta į stažuotes, dalyvauja rengiamose konferencijose, bei mokymuose. Paminėtinas ir savaiminio mokymosi aspektas. Nuotoliniai mokymai šioje vietoje taip pat užima reikšmingą vietą. Kauno apskrities viešosios bibliotekos Strateginės plėtros ir inovacijų centro Kompetencijų grupės specialistai nuolat analizuoja įvairių internetinių seminarų („webinarų“) pasiūlą, o radus tinkamus, bibliotekos specialistai yra informuojami apie jų transliacijas. Tobulinant kvalifikaciją pastaruoju būdu didžiausiu privalumu galima laikyti minimalias lėšų ir laiko sąnaudas, kas ypač svarbu specialistui, negalinčiam pasitraukti iš darbo vietos, ar neatsiradus galimybės konkrečiu metu skirti papildomų lėšų komandiruotei.

Turint omenyje tai, kad Kauno apskrities bibliotekos specialistai netik kelia savo pačių kvalifikaciją, bet ir teikia metodinę pagalbą įstatyme nustatytoje teritorijoje [1], reikia paanalizuoti kvalifikacijos renginius, organizuojamus pačios Kauno apskrities viešoji bibliotekos. Apie nuotolinį mokymąsi šiame kontekste galima kalbėti kaip apie potencialų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo būdą. Nuotolinio mokymosi metodą kvalifikacijai kelti tikslinga taikyti netik Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų profesiniam tobulinimui. Kvalifikacijos tobulinimas nuotoliniu būdu Kauno regiono bibliotekų specialistams suteiktų galimybę gauti profesinėje veikloje reikiamų žinių neišeinant iš namų.

Analizuodami Lietuvos nuotolinio mokymosi kontekstą, galima daryti prielaidas, kad biblioteka, kaip institucija, turi potencialą pasinaudoti nuotolinio mokymosi teikiamais privalumais. Sparčiai besivystant informacinėms ir komunikacinėms technologijoms, jos tampa prieinamesnės, atsiranda naujų nuotolinio mokymosi formų, organizavimo būdų. Kaip teigiama 2012 m. švietimo problemos analizėje [4], pastebimas nuotoliniu būdu besimokančiųjų skaičiaus augimas, daugėja tradicinių švietimo įstaigų, siūlančių nuotolines programas ir kursus. Lietuva nuotolinį mokymąsi priima kaip galimybę švietimo prieinamumui didinti, užtikrinti mokymąsi visą gyvenimą. Sistemingai vykdomas nuotolinio mokymosi kokybės užtikrinimas ir gerinimas - kuriami kokybės kriterijai, tarptautiniai standartai, vertinimo sistemos. Pastebima nuotolinio mokymosi globalizacija ir internacionalizavimas - mokymasis nebetenka „sienų“, - sukurti nuotolinio mokymosi produktai ir programos naudojamos visame pasaulyje. Intensyviai bendradarbiaujama, keičiamasi ištekliais bei sukaupta patirtimi.

BIBLIOTEKININKŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMO NUOTOLINIU BŪDU POREIKIS

2008-2009 metais Lietuvos viešosiose bibliotekose vykusio centralizuoto tyrimo „Bibliotekininkų profesinis ugdymas“ metu išsiaiškinta, kad bibliotekininkų mokymosi poreikis bibliotekoje patenkintas nėra – dalis bibliotekininkų (17,5 %) neturi galimybės išvykti į mokymus. Pagrindinė to priežastis yra menkos bibliotekos finansinės galimybės, kurios stipriai apriboja darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ne darbo vietoje. Net 29,9 % respondentų teigė, kad biblioteka negali skirti lėšų kelionei į mokymus ir apgyvendinimui. Bibliotekininkų mokymosi poreikį galėtų patenkinti nuotolinis mokymosi būdas, kuris kol kas dar nėra toks populiarus, lyginant su profesine savišvieta (savarankišką literatūros studijavimą), ar specialiais auditoriniais kursais su dėstytoju. [5]

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykdyta apklausa Kauno regiono bibliotekininkams, kuria siekiama sužinoti jų poreikį naujų kompetencijų įgijime taikyti nuotolinio mokymosi metodą bei nuomonę apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia. Anketavimas buvo vykdomas pasitelkiant internetinių apklausų įrankį www.apklausa.lt. Reprezentatyvi imtis su 95 % tikimybe ir 5 % paklaida (230 respondentų) apskaičiuota respondentų skaičiuokle, sudaryta remiantis T. Yamane, V. A. Jadov, bei Factus tyrimų kompanijos patirtimi. Kauno regione anketavimo metu dirbo 571 bibliotekos specialistų, - apklausoje dalyvavo 237 respondentai.

Parengtos anketos klausimai sudaryti taip, kad būtų galima atskleisti respondentų požiūrį į nuotolinio mokymosi metodą bei apie šio metodo taikymo galimybę bibliotekininkų kvalifikacijai kelti. Siekiama išsiaiškinti jų patirtį nuotoliniame mokymesi. Taip pat norima išsiaiškinti, respondentų pasirengimą naudojantis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (IKT), jų nuomonę apie IKT panaudojimą mokymo procese.

Didžioji dalis respondentų patenka į daugiau nei 50 metų amžiaus ribą (56,5 %). Į 30-50 metų amžiaus ribą patenka 38 % respondentų. Aukštąjį išsilavinimą yra įgiję 48,1 %, aukštesnįjį – 40,9 % respondentų. Didesnė respondentų dalis – turintys bibliotekininko (38 %) bei vyresniojo bibliotekininko kvalifikaciją (34,6 %). Savo nuomonę taip pat pareiškė ir dalis bibliotekų vadovų, jų pavaduotojų, padalinių vedėjų (8 %). Daugiau kaip 10 metų bibliotekinio darbo stažą turintys nurodė 71,3 % respondentų. Didžioji dalis (75,1 %) respondentų atstovauja pagrindinių bibliotekų filialus, pagrindines bibliotekas atstovauja 24,9 % respondentų.

Nuotoliniu būdu teikiami mokymai respondentams nėra naujiena. 30 % apklaustųjų atsakė, jog nuotolinio mokymosi kursuose yra tekę dalyvauti bent 1 kartą. 2-5 kartus nuotolinio

mokymosi kursuose dalyvavo 29,5 % respondentų. Patirties neturinčių yra taip pat nemažai – 36,7 % respondentų nuotoliniu mokymosi metodu nebuvo naudojęsi nė kart.

Savo institucijoje organizuojamuose nuotoliniuose kursuose patirties įgavo 32,9 % respondentų, tuo tarpu kitose institucijose organizuojamuose – 29,1 % respondentų. Nemaža dalis (18,6 %) respondentų patirties nuotolinio mokymosi kursuose įgavo savarankiškai. Dažnai minimi „Bibliotekos pažangai“ bei „Langas į ateitį“ nuotolinio mokymosi kursai.

Į klausimą, kaip vertinate nuotolinio mokymosi patogumą (2 lent.), didžioji respondentų dalis (57 %) atsakė, jog nuotolinio mokymosi metodas yra patogus. Kaip labai patogų nuotolinio mokymosi metodą įvardijo 27 % respondentų.

2 lentelė Kaip Jūs vertinate nuotolinio mokymosi metodo patogumą?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Labai patogus	64	27.0%
Patogus	135	57.0%
Nelabai patogus	28	11.8%
Nepatogus	10	4.2%

Labiausiai respondentų vertinamas nuotolinio mokymosi bruožas – lankstumas – galimybė rinktis, kada ir kur mokytis (58,6 %) bei galimybė mokytis savarankiškai (48,9 %). Aukštai vertinamos ir mažesnės laiko sąnaudos (44,7 %) bei nuotolinio mokymosi pamokų kokybė.

32,1 % respondentų žinių įgijime motyvuoja tradicinis mokymosi būdas, tačiau net 36,7 % respondentų tiki, jog tiek nuotolinio, tiek tradicinio mokymosi metodai žinių įgijime motyvuoja vienodai. Nuotolinį mokymąsi kaip geriausią žinių įgijimo metodą įvardijo 7,6 % respondentų.

Didžioji dalis respondentų (36,1 %) nuotoliniu būdu pageidauja profesinio tobulėjimo žinių bei įgūdžių. Nemaža dalis (26,8 %) respondentų nuotoliniu būdu norėtų praplėsti bendruosius gebėjimus.

Dauguma respondentų nuotoliniu būdu norėtų tobulintis MS Office programų (23,2 %) bei nuotraukų redagavimo programų (21,9 %) srityse. 18,2 % respondentų nuotoliniu būdu mokytųsi vaizdo įrašų redagavimo, turinio valdymo sistemų (17,5 %) bei užsienio kalbų (17,5 %). Respondentai pageidavimuose išreiškė nuotolinių mokymų poreikį LIBIS (Lietuvos integrali bibliotekų informacijos sistema) programa, kompiuterinės grafikos, viešųjų pirkimų srityse, o taip pat programavimo CSS, HTML5, PHP kalbomis (1,8 %).

Sudarytos anketos pagalba Kauno regiono bibliotekų specialistai išreiškė savo nuomonę ir apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiau ir priimtinausia.

Kompiuteriu, kaip darbo įrankiu, kuriuo yra naudojama visą darbo dieną, naudojami 97 % respondentų. Internetu naudotis neribotą laiką galimybę turi 65,8 % respondentų. Klausimu „Kiek valandų per dieną turite galimybę naudotis internetu saviugdai?“ norėta išsiaiškinti nuotolinio mokymosi galimybę darbo metu. Didžioji dalis (55,3 %) respondentų tam per dieną gali skirti iki valandos.

Atskleistas respondentų požiūris į IKT (informacinių komunikacinių technologijų) naudojimą nuotoliniame mokymesi. Labiausiai mokymosi procese vertinami dokumentų kūrimo ir redagavimo įrankiai (23,8 %) bei vaizdo įrašų kaupimo/dalijimosi priemonės (20,9 %). Bendra situacija dėl apklaustųjų pasirengimo naudotis IKT – tobulintina – 58,2 % respondentų teigia, jog jiems darbo su IKT įgūdžių nepakanka. Su praktinėmis IKT panaudojimo galimybėmis susipažintų 62,9 % apklaustųjų.

Atsakymai į klausimą „Kokiu būdu teikiama pagalba, keliant kvalifikaciją nuotoliniu būdu, Jums būtų naudingiausia?“ atspindi respondentų požiūrį į besimokančiųjų nuotoliniu būdu paramos pobūdį. Priimtinais paramos, besimokant nuotoliniu būdu, būdais respondantai įvardija el. laiškus (24,6,1 %) ir nuorodas į vaizdo įrašus su iškilusios problemos sprendimu (24,4 %). Priimtinu paramos būdu respondantai laiko galimybę konsultuotis su drauge besimokančiais kolegomis (22,2 %) bei asmenines žinutes, pateiktas virtualioje mokymosi aplinkoje (19 %).

Į pateiktą klausimą su iškilusia problema nuotolinius mokymus koordinuojantis žmogus, respondentų nuomone, turėtų atsakyti per valandą (73,8 %). 14,3 % respondentų pageidautų, jog atsakymas į užklausą jį pasiektų nedelsiant, 11,8 % (nurodžiusių kitus terminus) respondentų atsakymo tikėtusi per darbo dieną/parą.

Anketavimo metu atskleistas ir nuotolinio mokymo mokytojo poveikslas, t.y. tai, ko tikimasi iš mokymo procesą koordinuojančio asmens. Labiausiai vertinama nuotolinio mokymo savybė yra geras savo dalyko žinovas (85,2 %) – respondantai tikisi, kad jų mokymo procesą koordinuojantis asmuo būtų savos srities profesionalas. Vertinamos savybės tokios kaip gebėjimas visapusiškai informuoti besimokančiuosius (78,1 %) bei gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti (78,1 %). Taip pat svarbi adekvati reakcija į besimokančiajam iškilusias problemas (67,9 %) bei grįžtamojo ryšio suteikimas (53,2 %).

Remiantis reprezentatyvios apklausos rezultatais, kvalifikacijos tobulinimo galimybė nuotoliniu būdu yra įvertinta teigiamai, kas kvalifikacijos tobulinimo nuotoliniu būdu idėją skatina plėtoti ir toliau.

IŠVADOS

Įvairiose pasaulio šalyse regioninės (apskritis) bibliotekos atlieka viso viešojo bibliotekų tinklo koordinatoriaus vaidmenį, t.y. teikia metodinę paramą jų veiklai, rūpinasi bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimu, tarpbibliotekinių iniciatyvų ir programų koordinavimu, bendrų informacijos sistemų diegimu ir priežiūra. Šiai dienai bibliotekininkystės specialistų rengimo ir profesinio tęstinio mokymo srityje pastebima neigiama tendencija – bibliotekininkystės specialistų ugdymo infrastruktūros nykimas. Iki šiol veikusi kvalifikacijos kėlimo sistema žlugo dar 2011 metais, panaikinus Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą. Šiuo metu jokia nauja kvalifikacijos sistema nesukurta – šis aspektas kelia nerimą dėl bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ateities. Kauno apskrities viešoji biblioteka konsultuoja visuomenę bei kitas bibliotekas, teikia joms įvairias paslaugas, todėl bibliotekai svarbu turėti aukštos kvalifikacijos nuolat besitobulinančius darbuotojus. Analizuodami Lietuvos nuotolinio mokymosi kontekstą, galima daryti prielaidas, kad biblioteka, kaip institucija, turi potencialą pasinaudoti nuotolinio mokymosi teikiamais privalumais.

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykdyta apklausa Kauno regiono bibliotekininkams, kuria siekiama sužinoti jų poreikį naujų kompetencijų įgijime taikyti nuotolinio mokymosi metodą bei nuomonę apie tai, kokia parama, mokantis nuotoliniu būdu, jiems būtų patogiausia ir priimtinausia. Parengtos anketos klausimai sudaryti taip, kad būtų galima atskleisti respondentų požiūrį į nuotolinio mokymosi metodą bei apie šio metodo taikymo galimybę bibliotekininkų kvalifikacijai kelti. Remiantis reprezentatyvios apklausos rezultatais, kvalifikacijos tobulinimo galimybė nuotoliniu būdu yra įvertinta teigiamai, kas kvalifikacijos tobulinimo nuotoliniu būdu idėją skatina plėtoti ir toliau.

LITERATŪRA

[1] Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo 4, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymas (2010 m.).

[2] Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų plėtros veiksnių ir tendencijų analizė, dr. Z. Manžuch, dr. E. Macevičiūtė, B. Adomavičius, Vilnius 2012.

[3] Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų strategijų, kokybinių ir kiekybinių veiklos rodiklių tyrimas, dr. Zinaida Manžuch, dr. Gintarė Tautkevičienė, Vilnius 2014.

[4] Švietimo problemos analizė, „Nuotolinis mokymasis: mokymosi galimybių išplėtimas“, birželis 2012. [Tinkle]. Available: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/465_3f3c5cac204c3a7f94372ab7c21ecf4e.pdf. [Kreiptasi 10 10 2013].

[5] Rajonų, miestų ir apskričių viešųjų bibliotekų bibliotekininkų profesinis ugdymas: tyrimo rezultatai, Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2011.